د خالق او مخلوق

ترمنځ دواسطی پیژندل

د «الواسطة بين الحق والخلق»

پیشتو ترجمه

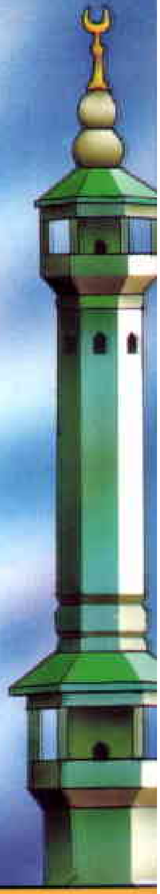

Kingdom of Saudi Arabia
The Cooperative Office For Call And Guidance
To Communities at Um Al-Hammam
Under the Supervision of the ministry of Islamic Affairs
Endowment Guidance & Propagation
Tel. 4826466 / 4884496 Fax 4827489 - P.O. Box 31021 Riyadh 11497

Pustu
28

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

الواسطة
بين الخالق والمخلوق

تأليف

شيخ الإسلام ابن تيمية «رحمه الله»

(بلغة البشتو)

المملكة العربية السعودية

المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بأم الحما

تحت إشراف وزارة الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرش

ت: ٤٨٢٦٤٦٦ / ٤٨٨٤٤٩٦ فاكس ٤٨٢٧٤٨٩ - ص.ب ٣١٠٢١ الرياض ١٤٩٧

بشتو

٢٨

(c) ketabton.com: The Digital Library

قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَىٰ عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَىٰ ۗ آللَّهُ خَيْرٌ أَمَّا يُشْرِكُونَ

«سورة النمل: ٥٩»

دخالق او مخلوق

ترمنځ دواسطي پيژندل

د «الواسطة بين الحق والخلق»

پښتو ترجمه

مؤلف: شيخ الإسلام ابن تيمية «رحمه الله»

«٦٦١ - ٧٢٨ هـ ق»

ژباړن: قاضي محمد شعيب «صافي»

(c) ketabton.com: The Digital Library

ح المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد بحائل ، ١٤١٨هـ

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

ابن باز ، عبد العزيز بن عبدالله

الواسطة بين الخالق والمخلوق .ـ حائل .

٩٦ ص ؛ ١٢ × ١٧ سم

ردمك : ٢ - ٤ - ٩١٨٧ - ٩٩٦٠

(النص بلغة البشتو)

١- العقيدة الاسلامية ٢- الايمان (الاسلام) أ- العنوان

ديوي ٢٤٠ ١٨/١٨٦٥

رقم الايداع ١٨٦٥ / ١٨

ردمك : ٢ - ٤ - ٩١٨٧ - ٩٩٦٠

دكتاب نوم : دخالق او مخلوق ترمنځ دواسطې پيژندل

مؤلف : شيخ الاسلام احمد بن عبد الحليم بن عبد السلام ابن تيميه رح ٦٦١ - ٧٢٨ هق

ژباړن : قاضي محمد شعيب (صافي)

ناشر : مكتبة الامام محمد بن اسماعيل البخاري جهانګير آباد نمبر ٣ شيخ وله پښاور پاکستان .

دچاپ نېټه ٤/ جمادى الثاني ١٤١٥ ق

دچاپ شمير (١٠٠٠) ټوکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

مخ	د موضوع سرلیک (عنوان)
الف	د ژباړن سریزه
ع	د مصنف لنډه پیژندنه
۱	د څیړونکی سریزه
۱۸	د الله (ج) او بندګانو ترمنځ د واسطی معنی
۲۰	چاچې قرآن ولوستلو او عمل یې ورباندې وکړ...
۲۴	رسولان د الله او بندګانو ترمنځ د احکامو رسولو په برخه کښې واسطې دي
۲۹	غیرمشروع واسطه
۳۱	فرښتو او انبیاؤ سره د تکلیف لرې کولو واک نشته
۳۳	په الوهیت سره د فرښتو او انبیاؤ نیول کفردی
۳۵	علماء د رسول الله صلی الله علیه وسلم او امت ترمنځ یې یواځې د اسلام....
۳۹	د خلقو او پاچایانو ترمنځ واسطې په درې ډوله دي
۴۳	شفاعت د الله پاك د اذن پورې اړه لري
۵۳	د امت په حق کښې د اعلی له طرفه دعاغوښتل او دغه راز بالعکس دواړه مشروع طریقې دي.
۵۷	دعا داعی او مدعو له دواړو ته ګټه رسوي
۶۶	په الله باندې توکل او یواځې د الله نه څخه ویره او امید ساتل د توحید څخه عبارت دي.
۷۵	هغه اشیاچې الله پیدا کړي دي انکار نړې نشي کیدای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

دَ ژبارن سریزه

نحمده و نصلی علی رسوله الکریم، امابعد:

دا ښکاره او یقیني خبره ده چي د انسان دخلقت او پیدایښت څخه اصلي مقصد هم دا دی چي دی به د الله تعالیٰ عبادت او بندګي کوي، او د سورة ذاریات دغه مبارک ایت (وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْاِنْسَ اِلَّا لِيَعْبُدُوْنِ)، د دې مدعیٰ دثبوت یو څرګند دلیل دی، څکه په دغه مبارک آیت کښي الله تعالیٰ فرمایلي دي: او نه دی پیدا کړي ما پیریان او انسانان مګر دد دې لپاره مې پیدا کړي دي چه څما عبادت وکړي. او انسان هله دکمال مرتبې ته رسیږي چي د الله تعالیٰ په عبادت او بندګۍ کښي دالله پاک دحکمونو مطابق په سیي او حقیقي معنیٰ سره عبد جوړ شي.

همدا رنګه په دې کښي هم شك نشته چي انسان یو معزز او مکرم مخلوق دی. او لکه چي الله پاك فرمايي: (وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِيْٓ آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ.... الایه (۱)

(۱) اسراء: (۷۰)

(c) ketabton.com: The Digital Library

په څکه کښې د نورو مخلوقاتو په نسبت سره په جسمي او معنوي لحاظ د نورو صفتونو لرونکی او د ذياتو ځانګړتياوو څښتن دی، چې په دغو ټولو ځانګړتياوو او صفتونو کښې يې بيا عقل د پام وړ امتيازي صفت دی چې الله (ج) په ده باندې د هغې پيرزو نه کړې ده۔

اما بيا هم انسان د عقل او نورو خصوصياتو په لرلو سره نشي کولای چې د الله پاک د بندګۍ او عبادت اقسام او همدارنګه د عبادت کولو کيفيت او طريقه و پيژنی او بيا په هاغه طريقه باندې د خپل خالق په وړاندې په عبادت کولو باندې مشغول شي، او عبادت يې د الله تعالی د رضا حاصلولو سبب وګرځي، او بالاخره بيا هغو جنتونو ته د ننوتلو جوګه شي د کوم وعده چې الله پاک د نيکانو او مطيعو بندګانو سره کړې ده۔

پس د همدغه ضرورت له مخې الله پاک انبياء عليهم السلام را وليږل، ترڅو د وحي په رڼا کښې انسانانو ته لار ښوونه وکړي او همدوی په دنيا کښې د هدايت حاصلولو په برخه کښې د يوازنۍ

= او يقيناً عزت ورکړی دی مونږ

اولاد د آدم (ع) ته او سواره کړي دي مونږ دوی لره په وچه او درياب کښې۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرجع په توګه سره و پیژندل شي.

د اسلامي امت ستر لارښود محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم په ټولو انبیاؤ کښي اخرني او غوره پیغمبر دی او کوم کتاب چي په ده باندي نازل شوی دی هغه د ټولو اسماني کتابونو په نسبت جامع او اکمل دی، او شریعت یې کامل او مکمل دی.

پس په دغه کامل او مکمل شریعت کښي خلقو ته د دي موقع نه ده ورکړل شوي چي د وی په شرعي امورو کښي د شرعي اصل څخه پرته، د عقل او فاسد قیاس څخه کار واخلي. ولي متاسفانه بیا هم یو زیات شمیر خلق د وسیلي متعلق په دي عقیده دي چي الله پاک ته د ذواتو فاضلهٔ واسطه کول یو ضروري او لازمي امر دی! د وی په دي برخه کښي د خپل ناقص عقل او فاسد قیاس څخه کار اخلي او وایي:

د لته په دنیا کښي د حکومتونو تعامل او طرز العمل داسي دی چي کله والیانو، وزیرانو او نورو دولتي مشرانو ته غوښتنلیکونه یعني عرائض د واسطو د سفارش نه پرته د عارضینو له خوا نیغ په نیغه وړاندي شي، نو بیا کله داسي دي چي هغه هیڅ د مسؤل مقام د پام لاندي راځي نه، او کله

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې دې چې د عارض په کمته په کښې کوم مثبت او اغیز من اجراءات صورت نه نیسي. دغه راز دوی وايي: کله چې څوک واسطه د نه لري نو صدر اعظم، رئیس جمهور او پاچا ته یې په یواځې ځان ور د تلل که ناشونی نه وي نو د زیاتو مشکلاتو څخه خالي هم نه وي.

همدارنګه دوی وايي: کله چې یو سړی صدر اعظم، رئیس جمهور او یا پاچا ته د والیانو او یا وزیرانو په واسطه سره خپله عریضه او غوښتنلیک ور وړاندې کړي نو ذکر شوي دولتي مسؤلین بیاد خپلو والیانو او وزیرانو په خاطر سره د دغه سړي عریضې او غوښتنلیک ته نسبة زیات اهمیت ورکوي.

دوی د خپلو دغو خود ساخته مقدمو په تعقیب وايي: عوام الناس یعنې عادي خلق په دې خاطر چې ګناه کاران دي نو د حاجتو نو د پوره کولو او د خپلو ستونزو او مشکلاتو د رفع کولو په برخه کښې ورله په کار دي چې ذوات فاضله، یعنې اولیایې کرام او نیکان بنده ګان واسطه کاندي چې د الله پاک د دربار ته یې غوښتنې وړاندې کړي.

دوی بیا د همدغه اتکل او مزخرف اعتقاد پر بنیاد

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اولیایي کرامو او نیکانو بندګانو قبرونو او مزارونو ته ور د دومی او د غیر مشروع اعمالو او اقوالو مرتکب کرځي.

د (الواسطة بين الحق والخلق) په نوم رساله چې پښتو ژباړه (ترجمه) یې ستاسې په وړاندې قرار لري، د اسلامي دعوت د یو ځلکښي، مبارز او مجاهد شخصیت شیخ الاسلام ابن تیمیه رحمه الله لخوا د دغه ډول واسطې نیولو د څرنګوالي یعنې مشروعیت او عدم مشروعیت په برخه کښې د قرآن کریم او نبوي احادیثو په رڼا کښې په ډیره مدلله توګه سره لیکل شوې ده، او د دغه مسئلې د وضاحت او روښانه کولو په لړ کښې یوه ډیره قیمتي او ارزښت ناکه رساله ده، او لکه چې محمود مهمد وایي: ددې وړ ده چې په طلا وُ سره ولیکلی شي او په اسلامي ټولنه کښې د عمل او عقیدې د اصلاح په باب داستفادې وړ وګرځي، که لوستونکي د مطالعې په مهال هېڅله کینه او تعصب شا ته وغورځوي نو هتمابه ورته دا خبره مبالغه نه ښکاري حق او حقیقت ثابت او معلوم شي.

ګرانو لوستونکو! ځکښې لدې چې د نوموړې رسالې په ژباړه باندې پیل کوم لازمه ګڼم چې لومړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دړته د کتاب مؤلف شیخ الاسلام ابن تیمیه رح په لنډ ډول سره دړوو پیژندنه او بیا مو د یو څه وخت لپاره د څېړونکي په سریزه (مقدمه) کښې چې په خپل ذات کښې یوه ارزښتناکه او ګټوره لیکنه ده مشغول وساتم، او دا په دې خاطر چې په آینده کې په مینه او رغبت سره خپلې مطالعې ته د کتاب تر پای پورې ادامه ورکړئ.

په پای کښې ستاسو توجو دې ټکي ته اړوم چې د څېړونکي سریزه له دې امله چې اوږده وه نو جلا شمېره دړنه دړنه کېږل شوه او د شیخ د خپلې لیکنې سره یې تسلسل په نظر کښې ونیول شو چې په دې ترتیب سره تر (۱۷) مخه پورې سریزه ده او بیا د (۱۸) مخ څخه زموږ د ترجمې منتخب کتاب شروع کېږي.

پس دا دی زه د وعدې مطابق په لومړي مقصد پیل کوم او د الله تعالی څخه سوال کوم چې موږ ټولو مسلمانانو ته په صراط مستقیم باندې چې د منعوم علیهم غیر المغضوب علیهم ولا الضالین لاره ده تللو توفیق راکړي.

وصلی الله تعالی علی محمد و آله وصحبه اجمعین

قاضي محمد شعیب . کنړ افغانستان .

۸/۳/۱۴۱۵ هـ ق.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَمُصنف لنډه پيژندنه

دده نوم شيخ الاسلام تقي الدين ابوالعباس احمد ابن عبدالحليم بن عبدالسلام بن عبدالله بن الخضر بن محمد بن تيميّة الحراني الدمشقي دی .

تيميّة دده نيابي بي نوم دی چی اصلا دده د جد اعلیٰ (محمد) مور وه او په خپله زمانه کښی يوه داسی عالمه، واعظه او تقویٰ داره ښځه وه، چی په خپل قبيل او سيمه کښی يی په علم، پوهه، ذکاوت او تقوی کښی ساری نه درلوده او بيا دهغی د اولاد په سلسله کښی تيميه دهغه چاليپاره تخلص وګرځيد لوچی دهغی سره يی په علم او ذکاوت کښی مشابهت او ورته والی درلوده.

شيخ الاسلام ابن تيميه ره په ٦٦١ هـ ق کال کښی د ربيع الاول د مياشتی په لسمه[1] نيټه د حران په ښار کښی زيږيدلی دی، او کله چی تاتاری يرغلګرو قوځونو په ٦٦٧ هـ ق کال کښی په حران باندی يرغل وکړ نو شيخ د شپږو[2] کلونو په عمر وُچی والد صاحب يی ټول او د کورنی نور غړی دځان سره واخستل، او دمشق ته مهاجر شول؛ دده په دمشق کښی خپلی زده کړی نه چی په حران کښی يی پيل کړی وه ادامه ورکړه، او

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لنډه موده کښې يې ډېر تحصيلات پای ته ورسول.
څرنګه چې نوموړي د لوړ استعداد، قوي حافظې
او اعلی زکاوت څښتن و، نو له دې کبله د ډېر تحصيل
په دوران کښې د هر فن په زده کړه کښې د ټولو هم درسو
اندېوالانو، او ملګرو په نسبت سره ممتاز حيثيت او مقام
درلوده، ده به ډېر درس په داسې توګه حافظې ته
سپارلو چې کله به ترې نه کوم ملګري او يا استاذ پوښتنه
وکړه نو ده به ورته ډېر ټول درس په داسې ترتيب
سره تېر که لکه څنګه چې به يې استاذ درس ورکړی و،
همدا وجه وه چې ټولو استاذانو به يې ستاينه او صفت
کاوه او ملګرو به يې د ده د خدای ورکړي استعداد
په برخه کښې حسد مشروعه يعنې غبطه درلوده.
شيخ الاسلام ابن تيميه رح د هغو ربښتنوا و واقعي
علماؤ او مجاهدينو له جملې څخه دی چې د دعوت الی
الحق په ميدان کښې يې په ژبه، قلم او توره سره
د جهاد وظيفه ترسره کړېده، او ډېر مسؤليت يې
د ډېر وس مطابق په پوره ايمان داري او خلوص سره
رفع کړی دی.

د دعوت بنيادي مقصد يې د شرک او بدعاتو رد،
د الله تعالی وحدانيت او يو والی ته د خلقو را بلل، او
په اسلامي ټولنه کښې د رسول الله صلی الله عليه وسلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سنتو او طریقو معمول گرځول ؤ، او په دغه لاره کښې دی د الله پاك نه پرته د بل چا څخه نه ویریده او نه یې ورله پروا ساتله.

ابن تیمیه رح د اسلام په تاریخ کښې د دعوت او جهاد په لاره کښې هغه ځلانده ځیره ده چې خپل ټول عمر یې د علم په تحصیل، تدریس، تالیف، او د دین څخه د دفاع، او د اسلام د دښمنانو په مقابل کښې په قتال او جګړو کښې تیر کړی دی، او په دغه برخه کښې یې داسې ستونزې او کړاوونه ګاللې دی چې تاریخ به یې ترقیامته هیر نکړي دی په خپل عمر کښې دیبیساره علمی ځواك خاوند ؤ الله پاك ورته په خپله مهربانی سره داسې علم او پوهه ورکړی وه چې د عقل خاوندان ورته حیران پاتی ؤ.

حافظ عمر بن علی البزار لیکلی دی چې یوه ورځ دی د دی حدیث متعلق (لَعَنَ اللهُ الْمُحَلِّلَ وَالْمُحَلَّلَ لَهُ) وپوښتل شو نو دی په دی اړه داسې مفصل بحث وکړ چې یو لوی ټول کتاب ترېنه جوړ شو.

ده دا هم لیکلی دی چې د تعجب ور خبره لا دا ده چې شیخ یو زیات شمیر لوی او کوچنی کتابونه په زندان کښې په داسې حال کښې تصنیف کړی دی چې د مطالعی لپاره ورسره هیڅ کتاب موجود نه ؤ، او بیا هم ده له یاد د څخه په خپلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

تالیفاتو کښې ټول هغه څه ذکر کړي دي کوم ته چې ضرورت وُ، د مثال په توګه احادیث، آثار، د علماؤ اقوال دغه ډول د محدثینو او مؤلفینو او د دوی د تالیفاتو نومونه یې په تفصیل سره بیان کړي او لیکلي دي.

د غه راز ده د ټولو هغو کتابونو نومونه په کوم کښې چې د غه احادیث، آثار او د علماؤ او محدثینو اقوال ذکر دي، په فصل او باب سره په ګوته کړي دي، او چې کله د غه تصانیف د څیړونکو له خوا د مطالعې لاندې نیول شوي دي نو الحمد لله غلطي په کښې مندل شوې نه ده.

اما مذهبي لیکلي دي چې شیخ الاسلام ابن تیمیه لکه څنګه چې د صحابه وُ او تابعینو د اراؤ او مسلکونو په باب کافي معلومات او آګاهي درلوده، د غه راز یې د څلورو مشهورو مذهبونو متعلق هم داسې مطالعه لرله چې کله به ترینه په کومه مسأله کښې پوښتنه وشوه نو ده به ورته په د غه مسئله کښې د څلورو واړو مذاهبو اقوال په تفصیل سره مدلل بیان کړل.

ذهبي داهم لیکلي دي چې ده د قرآن او سنت په استناد سره په ډیرو مسائلو کښې داسې فتواګانې ورکړي دي چې هغه په څلورو مذاهبو کښې وجود نه لري دغه ډول یې لیکلي دي چې نوموړي هیڅ کله د کوم معین او ټاکلي مذهب پر اساس فتوی نه ده ورکړې بلکښې د هغه دلیل پر بنیاد یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکم کړی دی چې د ده په نزد «صحیح» سیّئې ثابت شوی دی. ذهبی وایی په دی برخه کښی د ده مقصد د رسول الله صلی الله علیه وسلم سنت او د سلف صالحینو طریقه ژوندی کول او رواجول ؤ.

علامه کمال الدین ابن زملکان ویلی دی:

کله چې به د ده (شیخ الاسلام ابن تیمیة) نه د علم په یو فن کښی سوال وشو او ده به په بحث شروع وکړه ، نو آوریدونکی اولیدونکی به داسی گمان کاوه چې گنی دی د دی فن څخه پرته په بل فن باندی نه پوهیږی او داسی ګڼله چې بل هیڅوک د ده په شان په دی فن کښی معلومات نه لری.

د شیخ د علمی مجلس د حاضرینود جملی څخه د ابن الدوری په نوم یو عالم وایی: د شیخ څخه یوه ورځی یو یهودی په شعر سره چې (۸) آته بیتونه جوړیدل د قدر په باره کښی پوښتنه وکړه، پس شیخ لږه شیبه سکوت اختیار که او بیا یې په لیکنه باندی شروع وکړه ، مونږ داسی گمان کاوُ چې گنی په نثر سره به یې ځواب نوشته کوی، ولی ده چې کله لږ وخت روسته حاضرینو ته ځواب آورولو نو وموليدل چې تقریباً (۱۸۴) بیتونه یې د سوال د اشعارو د بحر او قافیې مطابق لیکلی ؤ او د ټولو علومو او فنونو رعایت پکښی په کامله توګه شوی ؤ.

د شیخ الاسلام ابن تیمیة د مناقبو دلیکونکود جملی څخه حافظ عمر بن علی البزار متوفی ۷۴۹ هـ په خپل تالیف (الاعلام

(c) ketabton.com: The Digital Library

العلية فی مناقب ابن تیمیة »کښې لیکلي دي: شیخ رح به د رسول
الله صلی الله علیه وسلم ذکر او یادونه د صلی الله علیه وسلم څخه پرته
بېغې نه کوله او ځما دي په الله جل جلاله باندي قسم وي چې ما د رسول الله
صلی الله علیه وسلم د تعظیم، درناوي او اتباع په برخه کښې د ده څخه
زیات بل څوک نه دی لیدلی، ځکه چې کله به په یوه مسئله
کښې کوم حدیث موجود و او دی به په دې پوه شو چې
داد بل حدیث په ذریعه سره نه دی نسخه شوی، نو دی هغه
څخه به يې معمول بها ګرځولو او د هغه حدیث په تقاضا به یې
فیصله او فتوه صادره وله او د نورو مخلوقاتو څخه به یې
د بد هیڅ چا قول ته که هر څوک به و کوم التفات نه کاوه .

شیخ د تالیف او تصنیف په ساحه کښې خاص او ځانګړی
مهارت درلوده. او د همدغه وجه ده چې تالیفات یې واړه
او غټ د مورخینو او حفاظو په قول سره د یوزر (۱۰۰۰) څخه زیات
حساب شوي دي .

حافظ ابن قیم، حافظ ابن کثیر، حافظ ابن قدامه، او
حافظ ابن ذهبي د ده مشهور د شاګردان دي، او د دغه پردل
علمي شخصیتو نور د ذل او جامعي ته وړاندې کول د ده د علمي
پیاوړتیا دجو ته وني په برخه کښې یو څرګند دلیل دي .

حافظ ابن کثیر په «البدایه والنهایه» کښې لیکلي دي
چې شیخ الاسلام ابن تیمیة د (۷۲۸) هـ کال د ذی القعدې د
میاشتې په (۲۰) نېټه د دوشنبې د شپې سحر مهال یعنې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سبا صادق د راختلو په وخت په زندان کښې خپله روح خپل حقیقي مالک ته په داسې حال کښې وسپارله چې په زندان کښې یې د دننه قرآن کریم آتیا[۸۰] ځله ختم کړی و، او په اتیایم[۸۱] وار سره د سورة قمر اخرنی آیاتونو (إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَهَرٍ فِي مَقْعَدِ صِدْقٍ عِنْدَ مَلِيكٍ مُقْتَدِرٍ) ته رسېدلی و چې بیا د سورة رحمٰن د اول څخه متباق قرآن مجید دوه مشهورو شیخانو: عبدالله بن المحب او عبدالله الزرعي الضریر چې شیخ رحمه الله به د دوی قرأت په پرخوښولو په همدغه ورځ د ده ته د غسل ورکولو څخه مخکښې ختم کړ.

څنو مورخینو لیکلي دي چې د شیخ په جنازه کښې (۱۵) زره ښځې او د (۶۰ نه تر ۲۰۰) زره پورې نارینه حاضر وو، او حافظ عمر بن علي البزار لیکلي دي چې د ده د جنازې د حاضرینو څخه یو ټولګی په دې خبره اتفاق لري چې په شیخ باندې د جنازې د لمونځ کوونکو تعداد د پنځه سوو زره (۵۰۰) څخه زیات و، او تاریخ پوهان وایې چې د احمد بن حنبل د جنازې څخه وروسته دا دویمه جنازه وه چې په دومره لوی شمیر کښې لمونځ کوونکي پکښې راجمع شوي و.

ابن کثیر وایي: د شیخ د مخلصینو د جملې څخه یو کس چې کله په جنازه کښې د دومره زیاته ګڼه ګوڼه ولیدله نو په اوچت اواز سره یې او ویل: هکذا تکون جنائز

(c) ketabton.com: The Digital Library

اهل السنة م یعنی د رسول الله صلی الله علیه وسلم د سنتو د پیروانو جنازی همد غسی وی !.

او د سید المرسلین، خاتم النبیین محمد صلی الله علیه وسلم د پیروی پر اساس یی په ژوند کښی همسایه صرف علم ؤ او د مرگ نه یی روسته هم یوازی علم په میراث سره پریښود ځکه رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایی علماء د انبیاؤ وارثان دی، او انبیاؤ درهم او دینار په میراث سره نه دی پریښی بلکښی معنوی علم په میراث سره پریښی دی.

الله پاک دی په دغه باندی ورحیزی او جنت الفردوس دی ور له نصیبه وگرځوی. آمین

(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

د شیرونکی سرېزه

ان الحمد لله نحمده و نستعینه و نستغفره و نعوذ بالله من شرور انفسنا، ومن سیئات اعمالنا من یهده الله فلا مضل له، ومن یضلل فلا هادی له واشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریك له واشهد ان محمدا عبده ورسوله۔

امابعد: د الله تعالی او مخلوق، یعنی د الله پاك او بندګانو ترمینځ د واسطې مسئله یقیناچې ډېره "خطرناکه" خطره مهمه او درنه موضوع ده خو افسوس چې اکثره مسلمانان ترینه غافل او ناخبره دي- او د همدغه غفلت نتیجه ده چې نن دغه اوږ هام پرستي او بې لارې تو بونه او د مسلمانانو ذلت، شکست او سپکاوی وینو او ګورویې او د هغه نصرت او تائید څخه د کوم وعده چې الله پاك له مونږ سره د شریعت په پیروۍ او په الله تعالی باندې د توکل کولو په صورت کښی کړې وه محروم او بې برخې یو، الله تعالی په خپل مبارك کتاب قرآن کریم کښی فرمایلي دي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

﴿ وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ ﴾ (۱)

«او حق دی په مونږ باندې نصرت د مؤمنانو»

همدارنګه الله تعالی فرمایلي دي:

﴿ إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ ﴾ (۲)

که چیرې مدد وکړئ تاسې د الله د دین سره نو مدد به وکړي الله له تاسی سره او ثابت او ټینګ به کړي قدمونه ستاسو» د غه ډول فرمايي:

﴿ وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ ﴾ (۳)

او خاص ده لره دي عزت او غلبه او پیغمبر د ده لره دی او مؤمنانو لره دی». همدارنګه یې فرمایلي دي:

﴿ وَأَنْتُمُ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴾ (۴)

او تاسو غالب یئ که چیرې یئ تاسو پوره ایمان والا.»

اوس د غه نصرت چیرته دی، د غه عزت چیرته دی، او د مسلمانانو د غه برتري او غلبه چیرته ده؟!

د حق او خلق یعنی د الله تعالی او بندګانو ترمینځ د واسطې پیژندلو په برخه کښی خلق د درې ډلې شوي دي:

(۱) یوه ډله هغه خوك دي چې هغوئ رسول الله صلی الله علیه وسلم د شریعت د تعلیم او ښوونې په

---

(۱) سورة الروم: ۴۷ - (۲) سورة محمد: ۷ - (۳) منافقون: ۸
سورة آل عمران: ۱۳۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

برخه کښې د پواځنۍ واسطې په توګه نه منی .

دې د خلقو دېوي پوچې دعوې په وجه د دغه شريعت پواځې د عوامو لپاره خاص کړی، او د علم الظاهر په نوم سره يې مسمی کړې دې، او د هغو عباداتو په برخه کښې، په هغو اوهامو او خرافاتو باندې استناد کوي، چې د دوی يې علم باطن بولی او د «کشف» په نوم سره يې ياد وی، او په حقيقت کښې هغه بل څه نه دی صرف دروغ، ابليسي وسوسې او شيطاني واسطې دی چې د اسلام د اصولو او بنسټونو څخه مخالفې دی...

دوی د دغه مزخرفې عقيدې د رواجولو لپاره هغه آواز داسې اوچتوي: « حَدَّثَنِي قَلْبِي عَنْ رَبِّي »!! يعنې زړه می راته د هغه رب څخه خبر راکړې دې!!

دوی په دې لړ کښې د هغو علما ؤ پورې کوم چې د شريعت پيرو دي، توقې او مسخرې کوی او وايي: دوی هغه مړ علم د مړی څخه حاصل کړی دی، او د علم باطن پيروان 'بدون له کومی واسطې څخه هغه علم د ژوندی او قيوم ذات څخه حاصله وی، دوی د دغه فتنې په وجه ډير عوام تباه او بې لارې کړل، او د انحراف، فساد او ضلالت

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لوړیې روان کړل.

د وې د ډېرو غیرو مشروع امورو کوم چې د دوې په کتابو نو کېنبې لیکل شوې دې، مرتکب کرځیدلې دې، او دا هغه څه دې چې علمایې ددوې دا ارتداد، کفر او قتلولو اسباب کڼي.

د وې د شریعت د لومړې اصل څخه یا دا چې خبر نه دی، او یا دا چې په زوره یې خپل قانونه په ناخبره کېنې اچولې دی، ځکه د دغه اصل له مخې هرڅوک چې د الله پاک د هغه قانون او کتاب پر خلاف کوم چې الله تعالی په خپل نبي محمد صلی الله علیه وسلم باندې نازل کړې دې عمل وکړي نو هغه په یقیني توګه کافر دی، او په کفرکېنې یې هیڅ شك او شبه نشته ځکه الله تعالی فرمایلي دي:

«فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا» (۱)

ترجمه: پس نه ده داسې، قسم دی ستا په رب باندې چې نشي مؤمنان کیدای دوې تر هغه پورې چې حاکم کړي تا لره یعنې فیصله وکړي په تا باندې

---

(۱) نساء: ۶۵ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

په هغه معامله کښې چې پیدا شوی وی په منځ د دوی کښې بیا و نه مومی دوی په خپلو زړونو کښې خپګان د هغې فیصلې نه چې تا کړې دی، او ویې منی دوی په منلو سره یعنې بې له جګړې په خوښۍ سره .

دغه راز کله چې شیطان د دوی لپاره خپل اعمال ښایسته وګرځول او د علم او دارنګه د علم د رڼا د لمنځه وړلو لپاره یې مقابله پیدا کړه نو نتیجه یې دا شوه چې په تیارو کښې روان شو او د خپلو اوهامو او خیالاتو په جال کښې ګیر شو، او بیا د همدغو پوچو او پرسو ده خیالاتو په تیاره کښې د الله تعالی په عبادت باندې بوخت شول .

دوی په مثال د هغه چا دی چې الله پاک د هغو په هکله په قرآن کریم کښې داسې فرمایلی دی:

﴿قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا،
اَلَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا
وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا،
أُولَٰئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ
وَلِقَائِهِ فَحَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَلَا نُقِيمُ
لَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَزْنًا﴾ (۱)

---

(۱) کهف: ۱۰۳ - ۱۰۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: ووایه آیا خبر د کړم تاسو ته په باره د تاوانی عمل والا ؤکښې، دا هغه کسان دی چې برباد دی عمل د دوی په ژوند د د نیاکښې، او دوی ګمان کوی چې یقینا دوې خائسته عمل کوی، دا هغه خلق دي چې کفر یې کړې دې په آیا تو نو د خپل رب او په ملاقات د هغه نو برباد دی عملونه د دوی پس ودبه نه دروو د دوی لپاره د قیامت په ورځ هیڅ تله بیا دغه طائفه خلق په متعدد ډلو باندې تقسیم شوی دی چې په بیلا بیلو طریقو باندې روان دی او ځنې یې د ځنو نورو سره په جنګ او جګړه باندې اخته او مبتلا دی، او دا په دې خاطر چې دوې د صراط مستقیم څخه کومه چې د منعوم علیهم لاره لری واقع دی، او لکه چې رسول الله صلی الله علیه وسلم یې په خپل مبارک قول کښې یاد ونه کړې ده، د دغو بهتو لو فرقو او ډلو ځای د جهنم ووه دی رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایی:

«ستفترق امتی علی ثلاث وسبعین فرقة ثنتان و سبعون فی النار، وواحدة فی الجنة وهی من کان علی مثل ما انا علیه واصحابی»

رواه ابوداؤد، والترمذی، والنسائی وابن ماجة بسند صحیح عن ابی هریرة رض.

(c) ketabton.com: The Digital Library

«زردي دي چي امت به مې په دري اويا ډلو تقسيم شي چې دوه او يا به يې په اور کښې وي يعنې جهنم ته به ځي او يوه ډله به په جنت کښې وي يعنې جنت ته به ځي، او دغه ډله هغه څوك دي چې په داسې دين، ملت او لاره دروي کومه چې زما او زما د ملګرو (صحابه وو) طريقه، لار او دين دی»

دغه حديث ابوداود، ترمذی، نسائي، او ابن ماجه په سيي سند سره د ابوهريره رضی الله عنه څخه روايت کړی دی -

۲- دويمه ډله ددوی څخه هغه څوك دي چې دغه واسطې په برخه کښې يې د مبالغې نه کار اخستی دی او دخپلې غلطې عقيدې په وجه يې د واسطې څخه داسې مفهوم اخستی دی چې هغه هيڅ د واسطې مفهوم او مقصد کيدلی نه شي؛ پس دوی د همدغه غلطئ پر بنا د رسول الله صلی الله عليه وسلم مبارك ذات او د نورو انبياوو، او نيکانو خلقو ذوات واسطې نيولی دي او دا عقيده ساتي چې الله تعالی د بندګانو هيڅ عمل نه قبلوي مګر هله يې قبلوي چې په دغو واسطو سره الله ته پنا ور وړي، او دغه واسطې ددوي لپاره د الله پاك په وړاندې وسيله ګرځي (تعالی عما يقولون علوا کبيرا)

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله منزه او مقدس ذات دی، او د پیرو لویو صفتونو څښتن دی، دوی چې څه وایي هغه دالله د شان سره مناسب نه دی - العیاذُ بالله دوی الله تعالی په داسې صفت سره متصف وګرځولو چې حتی هغه ظالم او مستبد پاچایان چې په خپلو دربارونو کښې یې پیره داران او څوکیداران و د ردلي وی، او د واسطو والاؤ نه په غیر بل څوك نه شی ور ننوتلی هغه به هم په دغو صفتونو سره متصف نه کړی شي.

که واقعیت په نظر کښې و نیول شي نو دغه ډول عقیده ساتل بیخي د الله تعر د کلام سره ضدیت لری څکه الله پاك فرمایي:

﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ﴾ (۱)

ترجمه: او هرکله چې پوښتنه وکړي له تا څخه بندګان ځما، له حال زما څخه - نو بیشکه زه نژدې یم، قبلوم دعا د دعاکوونکی کوم وخت چې وغواړي له ما څخه، پس و دی منی حکمونه زما او ایمان دې راوړی پر ما ریښتین دی وکړی په قبول د دعا سره، بنایي چې دوی په سمه لاره محکم پاتې شی.

(۱) بقره: ۱۸۶ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دغه مبارك آيت كښې د يته گوته نيول شوې ده چې الله تعالى ته د رسيدو لپاره يوا ځنئ واسطه په الله تعالى باندې قوي او سپې ايمان لرل دي او بيا په مشروع طريقه باندې د الله پاك عبادت كول دي.

د غه راز په دې مبارك آيت كښې عبادت د ايمان څخه وروسته ذكر شوې دى، او د ا په دې خاطر چې خلق د يته متوجې شي چې عمل صالح يعنې نيك عمل ډير زيات ارزښت او اهميت لري او د الله تعالى د رضا حاصلولو او جنت ته د تللو لپاره يو ضروري شرط دى او الله تعالى چې په قرآن كريم كښې د كومې وسيلې ذكر كړې دې د هغې څخه هم مقصد طاعات او نيك عملونه دي، او د اهغه يوا ځنئ واسطه ده چې تا الله پاك ته نژدې كوي، او د الله تعالى د رحمت د روازې درته پرانزي او جنت ته دې ورننباسي الله تعالى فرمايلي دي:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴾ (۱)

ترجمه: اې ايمان والاؤ! وويريږئ د الله تعالى نه او ولټوئ خاص الله تعالى ته نژدې والي په

(۱) مائده: ۳۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاعت سره، او جهاد وکړئ په لاره د الله تعالی کښې د دې لپاره چې کامیاب شئ یعنی مراد ته ورسیږی.

الله پاک د هغه جهالو او ناخبرو خلقو د سپکاوی او سپورتیا په برخه کښې چې د الله تعالی نیک بندگان یې، وسیله نیولی دی داسې فرمایلی دی:

«أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ ۚ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا» (۱)

ترجمه: هغه کسان چې دوی یې عبادت کوی «رامداد شه ورته وایی» په خپله هغوی خپل رب ته نژدې والی لټوی چې کوم یو به له دوی نه ډیر نژدې وي (الله ته) او امید لری دوی د رحمت د هغه (الله) او ویریږی د عذاب د هغه نه یقیناً ستا رب له عذابه ویره کیدای شی.

په دغه مبارک آیت کښې دا خبره په ډاګه شوی ده چې نیک اعمال الله تعالی ته د تقرب حاصلولو یوازنی لاره ده، او د دینه پرته بله کومه لار الله پاک ته د نژدې کیدو لپاره وجود نلری او هغه نیک بندګان چې دوی وسیله نیولی دی

---

(۱) الاسراء: ۵۷ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوي په ځيله دځېل ځان لپاره دغې و سيلې ته احتياج او ارتيا لري .

دغه ناپوهه خلق په دې خاطرچې ستومانه نشي د دغو واسطو په ذواتو باندې اتکاکوي او د ځېلې غلطۍ اوتېروتنې پروجه نه نيک اعمال ترسره کوي او نه د حرامو څخه ځانونه ساتي .

د مسلمانانو د خطاکيدو او انحراف لويه وجه داده چې د دې د الله تعالیٰ هغه مبارک قول چې په هغې کښې يې د آدم عليه السلام د ټول اولاد سردار جناب محمّد رّسول الله صلی الله عليه وسلم ته په خطاب کولوکښې فرمايلي دي :

(قُلْ لَّآ اَمْلِكُ لِنَفْسِيْ نَفْعًا وَّلَا ضَرًّا)(۱)

هېر کړي دي او يا تر بينه هېر شوې دي ، ځکه په دغه آيت کښې الله پاك فرمائيي :

پيغمبره ! دوی ته او وايه چې زه د ځېل ځان لپاره نه د کټې رسولو مالك يم، او نه د ضرر د دفع کولو مالك يم .

د غه راز د رسول الله صلی الله عليه وَسَلم هغه قول چې ځېلې ګرانۍ لور فاطمې رضی الله عنها ته يې پکښې فرمايلی دی : ای فاطمې ! د ځېل ځان د نجات لپاره عمل

---

(۱) اعراف : ۱۸۸ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړه ځکه چې زه تا د الله تعالیٰ د عذاب څخه نشم خلاص ولې. (۱)

د غه ډول د رسول الله صلی الله علیه وسلم د غه قول چې فرمایي . کله چې انسان مړشي نو دهغه عمل قطع شي مګر د دری څیزونو ثواب ورته رسیږي چې هغه صدقه جاریه ده ، علم نافع دی او ولد صالح دی چې دعا ورته کوي .

د غه حدیث چې معنایې ذکرشوه مسلم روایت کړي دی په دې باره کښې د عمر رضی الله عنه له پلوه د عباس رضی الله عنه په دعا سره وسیله نیول ، او د رسول الله صلی الله علیه وسلم مبارك ذات وسیله نه نیول یوازې قناعت بخش دلیل دی چې حتی که په نصوصو کښې د انبیاؤ او صالحینو په ذواتو باندې د وسیلې نیولو څخه منع هم نه دی راغلې ، نو د غه طائفې دردپاره همدغه کافي ؤ .

د غه ډول د امام ابوحنیفه رحمة الله علیه یو ډیر ارزښتناك قول د ر مختار او د احنافو بعضو نورو کتابونو په دې برخه کښې داسې نقل کړې دي : « وَاَكْرَهُ اَنْ يَّسْاَلَ اللّٰهَ اِلَّا بِاللّٰهِ » دی وایي : زه دا خبره بده ګڼم چې د الله تعالیٰ څخه پرته په

---

(۱) دغه حدیث چې معنایې ذکرشوه بخاری روایت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بلکه باندې د الله نه سوال شي۔

همدارنګه که الله پاک ته د ذکرشویو ذواتو ذوات واسطه نیول جائز وای نو خامخا به یې ذکر په هغو د عامو نوکښې راغلې وای چې په قرآن کریم او احادیثو کښې موجودې دي۔

هو: کله چې د یو مسلمان سره دا شوق پیدا شي چې الله پاک ته په وسطو سره ځان نژدې کړې نو کولې شي چې د الله پاک څخه د الله په ذات یا د هغو اعمالو د جملې څخه په یو عمل یا د الله تعالی د نومونو څخه په یو نوم، او یا د ده د صفتونو څخه په یو صفت باندې سوال وکړي.

(۳)- د مسلمانانو څخه ځنې داسې کسان دي چې هغوی د الله او بندګانو ترمنځ د غه واسطه یو رسالت ګڼي چې بیا د غه رسالت د تبلیغ، تعلیم او تربیې څخه عبارت بولي، د غه ډول دوی د د غه رسالت اهمیت، او ورته د بشري ټولنې د ضرورت او اړتیا اندازه هم درک کړې ده، او همدا وجه ده چې دوی په ډیرې چلتۍ سره محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم ته یعنی د رسول الله صلعم شریعت ته ور درومې ترڅو د وحې په رڼا کښې د ده په دین باندې د ځان پوهه ولو په برخه کښې دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

(رسول الله صلی الله علیه وسلم) یو ستره واسطه او عظیمه وسیله ونیسی. پس دوی له همدې امله د رسول الله صلی الله علیه وسلم سیرت او سنت ته داسي لوړی لکه څنګه چې قرآن کریم لوړی او شعاریې په دې برخه کښې د الله پاک د غه مبارک فرمان دی :

(قَدْ جَآءَكُم مِّنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُّبِينٌ
يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ
سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ
إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ
مُّسْتَقِيمٍ) (۱)

ترجمه: یقیناً راغلی دی تاسو ته د الله له طرفه نور (رڼا یعنی محمد) او کتاب واضح بیان والا چې ښودنه او هدایت کوی په هغې سره له هغې سره الله تعالی هغه چا ته چې تابعداری کوی د رضا د ده په طرف د لارو د سلامتیا، او دوی باسي دوی له تیارو (د کفر، شک، جهل، څخه نور (رڼا د ایمان، یقین، علم، ته په حکم خپل سره، او هدایت ښودنه، کوی دوی ته په طرف د لارې سمې صافې (د توحید).

د غه ډله هماغه ناجیه فرقه ده چې په وړاندې ذکر شوی، حدیث کښې ورته کوته نیول شوې ده

---

(۱) مائده : ۱۵:۱۶ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د جنت زيري ورته ورکړل شوې دي.

امّا متأسفانه د دغه فرقې (ډلې) لاره ډېره زيانه سخته او ازغنه، يعنې د مشکلاتو او کړاوو نوڅخه ډکه لاره ده، ځکه حقيقي اسلام غريب او نااشنا ګرځيدلې دی، او اکثرو مسلمانانو ورته شاوی اړولې دي او د ځانونه يې ورنه په لرې مسافه کښې نيولي دي، او د واقعي اسلام په بدل کښې يې بدعات او خرافات معمول او مروج ګرځولی دی.

د غه مصيبت او فتنه د ډيرې پخوانۍ زمانې څخه را په دې خوا جريان لري او مصلحينو په کښې د اصلاح لپاره په ډير تکليف سره خپل رول لوبولی دی. عمربن عبد العزيز رضی الله عنه د دوئ د جملې څخه په دې هکله داسې ويلې دي:

مونږ د يو داسې کار د اصلاح لپاره کار شروع کړی دی چې د الله پاک نه پرته بل څوک په دغه لاره کښې مرسته نشي کولې، دا داسې يوه لاره ده چې د سپين ږيرو او مشرانو ژوند پکښې پای مومې، او واړه او صغير هلکان پکښې ځوانۍ ته رسيږي، دې وايي: يو اطرافي او بانډه چې به، يو ناوړه او ناروا عمل تر سره کوی او داګمان به ورباندی کوی چې دا دين دی او حال دا چې هغه به د الله (ج) په نزد

(c) ketabton.com: The Digital Library

باندې دين نه وي .»

دا اسلام او مسلمانانو د غه ډول حال په باره کښې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د یو حدیث مفهوم داسې دی؛

دا اسلام منونکی لکه څرنګه چې په ابتداء کښې غرباء او کمزوری ؤ، دارنګه په آخره کښې به هم غرباؤ ته پاتې وی پس نیک مرغه او مبارک دی وی حال د غربیانو .

د غو غرباؤته رسول الله صلی الله علیه وسلم په خپل مبارک قول کښې د جنت زیرې په دې ډول سره ورکړی دی:

«سَتَفْتَرِقُ اُمَّتِیْ عَلٰی ثَلٰثٍ وَسَبْعِیْنَ فِرْقَةً اِثْنَتَانِ وَسَبْعُوْنَ فِی النَّارِ، وَوَاحِدَةٌ فِی الْجَنَّةِ وَهِیَ: مَنْ کَانَ عَلٰی مِثْلِ مَا اَنَا عَلَیْهِ وَاَصْحَابِهٖ

دغه ناجیه فرقه « د الله پاک د عذاب څخه نجات مندونکی ډله» یقیناً هغه څوک دی چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د احادیثو پیروی ، الله پاک دې ورله مړی مرحوم وګرځوی او د ژوندو به ژوند کښې دې ورله برکت واچوی او د خپل قوت او طاقت په ذریعه دې ورسره مدد او مرسته وکړی څکه همدوی دی چې د هدایت او لاس بنوونی ستورې

(c) ketabton.com: The Digital Library

او مشالونه دی، او د تقوی او سمی لاری په لور بلو نکی او داعیان دی، چاچې د دوی سره دښمنی کړې ده نو هغوی هلاک شوی دی، او چا چې د دوی پیروی پرېښې ده نو هغوی گمراه شوی دی، د دوی دعوت بالکل علنی او ښکاره دی، او د حق په لاره کښی د ملامت شویو د ملامتیا څخه نه ویرېږی

او س نو ره خبره شیخ الاسلام ابن تیمیه (رح) ته پرېږ دو چې د دغه واسطه په هکله ارزښت ناکه رساله (الواسطة بین الحق والخلق) کښی تشریح او روښنانه کړی۔

دا رساله د دې وړ ده چې په طلاؤ یعنی په سرو زرو سره ولیکل شی او مسلمانان یې په پوره سوچ او فکر سره ولولی تر څو د غفلت د خوب څخه راپید ارشی او د نصرت، قوت او سرلوړی په لوری گامونه اوچت کاندي او د انبیاوو او نورو نیکانو بندگانو قبرو نو ته نیتې د ل او پري ودل، او په عاجزۍ، ذلت او سر ښکته کولو سره یې د د بارو نو د دروازو مسح کول او ښکلول پرېږدی۔

وصلی الله علی سیدنا محمد معلم الخیر، وعلی آله وصحبه وسلم۔

محمود مهدی الاستانبولی۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

﴿قُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ وَسَلٰمٌ عَلٰى عِبَادِهِ الَّذِيْنَ اصْطَفٰى آللّٰهُ خَيْرٌ اَمَّا يُشْرِكُوْنَ﴾ (۱) اَمّا بعد:

دغه رساله د هغو د ډو کسانو د بحث په باره کښې د پرې کړي په غرض لیکل شوې ده کوموچې یو بل سره په خپل منځ کښې مباحثه درلوده، او یو کس د دغو دوارو ځنه ووېل:

د الله پاك او زمونږ ترمنځ ځامخا یوې واسطې ته ضرورت دی ځکه مونږ د دغه واسطې ځنه پرته الله پاك ته د تقرب او رسیدو توان او وس نه لرو.

د الله (ج) او بندګانو ترمنځ د واسطې معنی

الحمد لله رب العلمين - ثنا او ستاینه یوازې الله لره ده چې رب د مخلوقاتو دی. که د دې خبرې مقصد دا وی چې مونږ ته د الله تعالی د حکم په رارسولو کښې حتما یوې واسطې ته ضرورت دی؟

(۱) سورة نمل (۵۹) ترجمه: ووایه ای محمده! چې ټولې ثنا ګانې او ستاینې خاص الله لره دي او سلام دی په هغه بندګانو د ده چې غوره کړی دی الله آیا الله غوره دی یا هغه څه چې شریکوی یې دوی د الله سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو دا یوه پرځای او حقه خبره ده، چه مخلوق په دې نه پوهیږی چې الله پاک دکوم شی سره مینه لري، په کوم باندې خوښیږی، دکوم عمل په تر سره کولو باندې یې امر کړی دی، او دکوم شي دکولو څخه یې منع کړی ده، او دغه راز دخپلو دوستانو لپاره یې څه ډول درجې اونعمتونه تیار کړی دی، او دخپلو دښمنانو لپاره یې دکوم کاپه کولو سره د عذاب ورکولو وعده کړی ده، او دا رنګه هغه عذابونه په څه ډول او څنګه دی۔

دغه ډول مخلوقت ته د الله تعالی د اسماؤ حسنیٰ (ښکلو نومونو) او عالیه صفاتو د پیژندلو په برخه کښې چې عقل د هغو د معرفت څخه عاجز دی، معلومات نه وُ، دغه راز د دې نور امثال دي چې کوم هغه حاصلول ور باندې د انبیاؤ علیهم السلام پودې کوم چې الله جل جلاله خپلو بندګانو ته رالیږلی دی ارتباط او اړه تیا لری۔

پس هغه کسان چې د پیغمبرانو پیرو او ور باندې ایمان راوړنکی دی هم دوی هدایت مندونکی او هغه کسان دی چې د الله پاک پرنز د باندې د درنښت او قرب مقام لري او په دنیا او اخرة کښې د او چتو درجو او عزت خاوندان دی۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

اَمّا هغه څوک چې د انبیاؤ مخالفین دي هغوی په یقیني توګه لعنتیان دي او په دنیا او آخرت کښې د خپل پروردګار د هدایت څخه محروم او بې برخې دي

چاچې قرآن و لوستلو او عمل یې ور باندې وکې نه به ګمراه شي او نه به بد بخت شي

په دې برخه کښې رب العزت داسې فرمایلي دي :

﴿یٰبَنِیۡۤ اٰدَمَ اِمَّا یَاۡتِیَنَّکُمۡ رُسُلٌ مِّنۡکُمۡ یَقُصُّوۡنَ عَلَیۡکُمۡ اٰیٰتِیۡ فَمَنِ اتَّقٰی وَ اَصۡلَحَ فَلَا خَوۡفٌ عَلَیۡهِمۡ وَ لَا هُمۡ یَحۡزَنُوۡنَ ـ وَ الَّذِیۡنَ کَذَّبُوۡا بِاٰیٰتِنَا وَ اسۡتَکۡبَرُوۡا عَنۡهَاۤ اُولٰٓئِکَ اَصۡحٰبُ النَّارِ هُمۡ فِیۡهَا خٰلِدُوۡنَ﴾ (۱)

ترجمه: اې اولاد د آدم علیه السلام که راغلو تاسو ته پیغمبران ستاسې له جنس نه چې بیانوي په تاسو باندې آیتونه زمونږ نو هر هغه کس چې ځان یې وساتلو د بدو کارونو نه او خپل عمل یې اصلاح کړو نو نه به وي هیڅ ویره په دوی او نه به دوی غمرژن کیږي.

او هغه کسان چې زمونږ آیتونو ته یې نسبت د دروغو

---

(۱) اعراف: ۳۵، ۳۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړو او سرکشي يې وکړه د تيلولو د هغې نه هم دغه
کسان او سيدونکي دا ور (يعني دوزخ) دی، دوی په دغه
اورکښي هميشه وی .

همدغه ډول الله تعالی فرمايي؛

(فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُم مِّنِّي هُدًى فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا
يَضِلُّ وَلَا يَشْقَىٰ، وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ
لَهُ مَعِيشَةً ضَنكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
أَعْمَىٰ قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَىٰ وَقَدْ
كُنتُ بَصِيرًا، قَالَ كَذَٰلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيتَهَا
وَكَذَٰلِكَ الْيَوْمَ تُنسَىٰ) (۱)

ترجمه: پس که راغي ز ماله طرفه تاسو ته هدايت
نو هر چا چې متابعت وکړ د هدايت ځما پس نه به ذی
گمراه کيږي (په دنياکي) او نه به بد بخت شي (په آخرت
کښي) او هر چا چې زماله ياده مخ وګرځاوه، پس بيشکه
ده ته دی گزران (ژوندون) تنګ او پورته به کړو
مونږ د لره په ورځ د قيامت کښي ړوند، و به وايي
(دغه ړوند کافر) اې ربه ځما ولې دې پاځولم زه ړوند
حال دا چې زه بينا وم (په دنيا کښي) و به وايي دغه
شان راغلي وو تاته آيا تو نه ځمونږ پس هير کړې وو تا
هغه، او هم دغه شان به نن ورځ ته هم هير کړې شې

(۱) طه : ۱۲۳-۱۲۶ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه ډول د دوزخیانو د حال بیانولو

په لړ کښې الله تعالیٰ داسې فرمایلي دي:

«كُلَّمَآ أُلْقِيَ فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَآ أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ، قَالُوا بَلَىٰ قَدْ جَآءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِن شَيْءٍ إِنْ أَنتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ» (١)

ترجمه: هر کله چې وغورځولی شي د دوزخ ته یوه ډله (د منکرانو) نو پوښتنه به وکړي له هغوی نه څوکیداران (پیره داران) د دوزخ، آیا نه ؤ راغلی تاسو ته (ای منکرانو) ویروونکی (پیغمبر په دنیا کښې) نو وبه وایي (منکران) هو په تحقیق راغلی ؤ مونږ ته ویروونکی خو دروغژن وباله مونږ دی او ووئیل مونږ (هغوی ته چې) نه دی رالیږلی الله هیڅ شی نه یئ تاسو مګر په ګمراهۍ لویه کښې.

دغه ډول الله تعالیٰ فرمایلي دي:

«وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ زُمَرًا حَتَّىٰ إِذَا جَآءُوهَا فُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ

---

(١) سورة ملك: ٨، ٩ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

خَزَنَتُهَا اَلَمۡ يَاۡتِكُمۡ رُسُلٌ مِّنۡكُمۡ يَتۡلُوۡنَ
عَلَيۡكُمۡ اٰيٰتِ رَبِّكُمۡ وَيُنۡذِرُوۡنَكُمۡ لِقَاۤءَ يَوۡمِكُمۡ
هٰذَا ؕ قَالُوۡا بَلٰى وَلٰكِنۡ حَقَّتۡ كَلِمَةُ الۡعَذَابِ
عَلَى الۡكٰفِرِيۡنَ ـ (۱)

ترجمه: روان به کړی شي کافران په ټېل وهلو سره جهنم ته ډلې ډلې تر هغه وخته پورې چې راشي دوی دوزخ ته، نو پرانستی شي دروازې دهغې او به وايي دوی ته محافظان (څوکیداران) دد غه دوزخ آیا نه وو راغلی تاسی ته رسولان ستاسی د جنس نه چې لوستل به دغه رسولانو پر تاسی آيتونه د قرآن د رب ستاسی، او ویره ول به دوی تاسی لره له ملاقات دد غه ورځې ستاسی نه، وو به وايي دوی (کفار) ولې نه راغلی وو مونږ ته او لوستلی يې وو مونږ ته، لیکن ثابت شو حکم د عذاب پر کافرانو۔

ابن عباس رضی الله عنهما د قرآن کریم د معمول کرځولو په برخه کښې داسې ويلي دي:

چاچې قرآن ولوستلو او هغه څه چې په قرآن کریم کښې دي په هغې يې عمل وکړه نو الله پاک يې متکفل دی نه به په دنیا کښې کمراه او بې لارې شي او نه به په اخرت کښې بد بخت بد مرغه شي

---

(۱) سورة الزمر: ۷۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسولان د الله او بندګانو ترمنځ د احکامو رسولو په برخه کښې واسطې دي.

الله جل جلاله په خپل مبارک کتاب قرآن کریم کښې فرمایلي دي:

(وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ فَمَنْ آمَنَ وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ. وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا يَمَسُّهُمُ الْعَذَابُ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ. (١)

ترجمه: او نه لیږو مونږ رسولان مګر زیری کونکي (مؤمنانو ته په نعیم سره)، او ویره ورونکي (کفارو ته له جحیم څخه)، پس هر چا چې ایمان راوړ او اصلاح یې کړه (عمل یې په طاعت سره)، نو نه به وي هیڅ قسم ویره پر دوی باندې او نه به دوی خفه کیږي، او هغه کسان چې دوی نسبت د دروغو کړی آیتونو زمونږ ته وبه رسیږي دوی ته عذاب په سبب د هغې چې دوی فاسقان وو.

هم دغه ډول الله تعالیٰ د قرآن کریم په بل ځای کښې فرمایلي دي:

(إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَىٰ نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِن بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ

---

(١) د انعام سورة : ۴۸ او ۴۹ نمبر آیتونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوْبَ وَالْاَسْبَاطِ وَعِيْسٰى وَ
اَيُّوْبَ وَيُوْنُسَ وَهٰرُوْنَ وَسُلَيْمٰنَ وَاٰتَيْنَا
دَاوٗدَ زَبُوْرًا ؕ وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنٰهُمْ عَلَيْكَ
مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَّمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ ؕ
وَكَلَّمَ اللّٰهُ مُوْسٰى تَكْلِيْمًا ۚ رُسُلًا مُّبَشِّرِيْنَ
وَمُنْذِرِيْنَ لِئَلَّا يَكُوْنَ لِلنَّاسِ عَلَى اللّٰهِ
حُجَّةٌۢ بَعْدَ الرُّسُلِ ۔ (۱)

ترجمه: بیشکه چې مونږ وحې کړې ده تا ته لکه څنګه چې وحې کړې وه مونږ نوح علیه السلام ته او نورو انبیاؤ ته پس له هغه نه، او وحې کړې وه مونږ ابراهیم ته او اسمٰعیل ته او اسحٰق ته او یعقوب ته، او اولاد هغوی او عیسٰی ته او ایوب ته او یونس ته او هارون او سلیمان ته، او ورکړې وو مونږ داود ته زبور، او وحې کړې وه مونږ ډیرو رسولانو ته چې بیان کړې دي مونږ د هغوی تا ته مخکښې له دینه او نورو ډیرو رسولانو ته چې هغوی مونږ نه دي بیان کړي تا ته او خبرې کړې دي الله تعالی د موسٰی سره خبرې کول او لیږلي مودي رسولان زیری ورکونکي او ویره ورکونکي د دې لپاره چې نه وي خلکو لره په الله باندې دلیل او بهانه پس د لیږلو د رسولانو نه۔

---

(۱) سورة النساء : ۱۶۳ - ۱۶۵ ۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

همو دا ارتکه الله تعالیٰ فرمایی:

«اَللّٰهُ یَصْطَفِیْ مِنَ الْمَلٰٓئِکَةِ رُسُلًا وَّمِنَ النَّاسِ» (۱)

ترجمه: الله غوره کوی را لیږلی شوي له فرښتو او له خلکو نه.

او دا د دغه ټولو ملتونو د پیروانو لخوا مسلمانان لکه یهودیان او نصرانیان شول، په اتفاقي توګه یو منلی شوی حقیقت دی، ځکه د وی کرد د الله او بنده ګانو ترمنځ د الله له طرفه د حکم او خبر رسولو په برخه کښې د واسطو په ثبوت باندې چې هغه واسطې د انبیاؤ علیهم السلام څخه عبارت دی قائل دي.

پس د دغه واسطو څخه چې څوک منکر شي هغه د دغه ټولو ملتونو او د یانو د پیروانو په نزد په اتفاق سره کافر دی.

هغه سورتونه چې الله پاك په مکه مکرمه کښې نازل کړي دی، لکه سورة انعام، اعراف او د (الـر) او (حمٓ) او (طس)، والا سورتونه، او دی په شان نور سورتونو شو، په دغو کښې د هغه مضامینو بیان دی کوم چې د دین اصول او بنسټونه دی لکه

---

(۱) سورة حج: ۷۵ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

په الله او رسول ئې نو د الله او په ورځ د آخرت باندې ایمان لرل شو -

الله تعالی د خپلو پیغمبرانو سره د نصرت او کومک کولو قیصې او د غه راز یې د کافرانو د هلاکت د څرنګوالی قیصې چې پیغمبران یې د روغ ژن کړنې وو بیان کړي دي او فرمایلي دي :

(وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ ـ إِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنْصُورُونَ ـ وَإِنَّ جُنْدَنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ) (۱)

ترجمه: او بیشکه مخکښې صادره شوې ده وعده زمونږ د پاره د رالیږل شویو بندګانو زمونږ، چې بیشکه پیغمبران هم دوی ته به مدد ورکول شي، او بیشکه لښکري زمونږ خامخا هم دوی غالبه (بریالی) دي (پر کافرانو)

هم د غه ډول الله تعالی فرمایلي دي:

(إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ) (۲)

ترجمه: بیشکه چې مونږ خامخا مدد کوو له خپلو رسولانو سره او مدد کوو له هغو کسانو سره چې ایمان یې راوړی دی په ژوند د دنیا کښې او په هغه ورځ چې قائم به شي (ودریږي) شاهدان (له ملائکو، انبیاؤ، او مؤمنانو)

---

(۱) سورة صٓفّٰت: ۱۷۱-۱۷۳ - (۲) سورة مؤمن ۵۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر منکرانو باندی۔

او پیغمبران هغه ډول واسطې دي چې د دوی اطاعت، پیروی او تابعداری حتمي او ضروري ده لکه چې الله تعالی فرمایلي دي:

(وَمَا اَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُوْلٍ اِلَّا لِيُطَاعَ بِاِذْنِ اللّٰهِ)(۱)

ترجمه: او مونږ نه دی لیږلی هیڅ رسول مګر لیکلی مو دی، د دې لپاره چې د ده حکم دې او منلی شي د الله په حکم سره۔

او هم دا رنګه الله تعالی فرمایلي دي:

(قُلْ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّوْنَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُوْنِيْ يُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ) (۲)

ترجمه: ووایه ای محمده! دوی ته، که چیرې یئ تاسی چې محبت کوئ له الله سره نپس زما تابعداری وکړئ، نو محبت به وکړي الله پاک له تاسو سره۔

هم دغه ډول الله تعالی فرمایلي دي:

(فَالَّذِيْنَ آمَنُوْا بِهٖ وَعَزَّرُوْهُ وَنَصَرُوْهُ وَاتَّبَعُوا النُّوْرَ الَّذِيْ اُنْزِلَ مَعَهٗ اُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُوْنَ -) (۳)

---

(۱) نساء: ۶۴-(۲) آل عمران: ۳۱ - (۳) اعراف: ۱۵۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: پس هغه کسان چې ایمان یې راوړی په ده (محمد) او تعظیم یې وکړ ده ته او مدد یې وکړه ده ته او پیروي یې وکړه د هغه نور (رڼا) چې نازل کړی شوی ده ده سره، دغه ستایلي شوی کسان هم دوی خلاصی موندونکی دی۔

او د قران کریم په بل آیت کښې الله تعالی فرمایلي دي

(لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللهَ كَثِيراً) (۱)

ترجمه: بیشکه ده تاسو لره په (کارد) رسول الله کښې پیروي نیکه د هغه چا له پاره چې امید لری د ثواب (الله) او امید لری (د ثواب او نعمتونو د روستنۍ ورځې (قیامت) او یاد وی الله لره ډیر۔

غَیر مَشرُوع وَاسطه

که د واسطې څخه یې مقصد داوی چې د بنده له پاره حتما داسې واسطې ته ضرورت دی چې ورله په جلب منافع کښې او د فع د اضرار و کښې واسطه او مرستندوی وګرځي او بنده د غه واسطې ته د مثال په توګه د روزۍ نصرت

(۱) سورة احزاب: ۲۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

او هدایت غوښتلو په برخه کښې رجوع کونکی او وسی او د حاجت سرکولو په امید ترینه د خپلو حاجتونو د پوره کولو سوال وکړی، نو دا هغه عظیم او خطرناك قسم شرك دی چې الله پاك د هم د غه شرك په اساس مشركان كافران بللی دی ځکه چې دوی ادالله تعالیٰ نه په غیر بل څوك متصرفین او سفارشیان نیولی وُ او هغوی یې د نفع او نقصان، مالکان ګڼل او حال دا چې سفارش د الله تعالیٰ د اذن او اجازې پورې اړه لری، الله پاك په دی باره کښې داسې فرمایلی دی:

(اَللّٰهُ الَّذِیْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَیْنَهُمَا فِیْ سِتَّةِ اَیَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰی عَلَی الْعَرْشِ مَا لَکُمْ مِّنْ دُوْنِهٖ مِنْ وَّلِیٍّ وَّلَا شَفِیْعٍ اَفَلَا تَتَذَکَّرُوْنَ) (۱)

ترجمه: الله هغه ذات دی چې پیدا یې کړل اسمانونه او ځمکه او هغه څه چې په منځ د دی دواړو کښې دی په شپږ ورځو کښې بیا استوی وکړه ده په عرش باندې نشته دی تاسو لره بېله ده نه بل څوك دوست او سفارش کونکی، ایا پند نه قبلوی تاسو؟.

دارنګه الله تعالیٰ فرمایلی دی:

---

(۱) سورة السجدة: ۴.

(c) ketabton.com: The Digital Library

﴿وَأَنْذِرْ بِهِ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَنْ يُحْشَرُوا إِلَى رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُمْ مِنْ دُونِهِ وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ﴾ (۱)

ترجمه: او ویره وه په دې قرآن سره هغو کسانو لره چې ویریږي له دینه چې جمع به کړی شي ګډ وی خپل پروردګار ته، نه به وي دوی لره سوا د الله نه دوست بچ کوونکی او نه سفارشي (شفاعت کوونکی) دوی له پاره چې دوی پرهیزګاري وکړي».

فرښتو او انبیاؤ سره د تکلیف لرې کولو واک نشته.

په دې هکله الله تعالیٰ فرمایي:

﴿قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِهِ فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيلًا أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَى رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا﴾ (۲)

ترجمه: ووایه (ای محمده!) دوینه چې را وبلئ تاسو هغه کسان چې تاسو و باندې سوا د الله نه دمدد ګمان کوئ پس هغوی اختیار نه لري د تکلیف لرې

---

(۱) انعام: ۵۱ - (۲) الاسراء: ۵۶، ۵۷ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولو تاسونه، او نه داسانه ولوا و بدله ولوا ختیار لری. هغه کسان چې دوی يې عبادت کوی (رامه د شته ورنه وایی) په خپله هغوی خپل رب ته نژدې والی لټوی چې کوم يو به له دوی نه ډیر نژدی وی (الله ته)، او امید لری دوی د رحمت د هغه (الله)، او ویریږی د عذاب د هغه نه یقینا ستا د رب له عذابه وېره کیدای شي

هم د غه راز الله تعالیٰ فرمایلی دی:

(قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُم مِّن دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِن شِرْكٍ وَمَا لَهُ مِنْهُم مِّن ظَهِيرٍ، وَلَا تَنفَعُ الشَّفَاعَةُ عِندَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ) الآیه - (۱)

ترجمه: و وایه (دو بیته ای محمد ﷺ!) و بولئ تاسو هغه معبودان چې گمان به کاوه تاسو په دوی باندې د آلهه وُ، په غیر د الله نه چې دوی اختیار نه لری د یوی ذری په اندازه، نه په اسمانونو کښی او نه په ځمکه کښی او نشته دی هیڅ حصه او شراکت د دوی د غو معبودانو لره په آسمان او ځمکه کښی (پورته او ښکته)، او نشته دی د غه الله لره د دوی نه هیڅوک

(۱) سورة سبا: ۲۲، ۲۳ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

مددګار، او کېته نه رسوی شفاعت او سفارښت په نزد د الله، مګر شفاعت د هغه چاچې اجازه ورکړي الله هغه ته، یا د هغه چاپاره چې د هغه په حق کښې د شفاعت کولو اجازت وشی .

د سلفو یوې ډلې ویلی دی : ځینی قومونه وو چې هغوئ به د هغلو حاجتونو د سرکولو له پاره عیسی علیه السلام او عزیر علیه السلام او فرښتی بللی، نو الله پاك دوی ته د دې حقیقت څرګند ه ونه وکړه چې فرښتې او انبیاء نه د دوی نه د تکلیف لری کولو واك لری، او نه د دوی نه د تکلیف د بدله ولو اختیار لری، بلکښی هغوی په خپله الله پاك ته د نژدې کیدو او تقرب هڅه کوی او د الله تعالی د رحمت حاصله ولو په امید دی، او د هغه د عذاب نه په ویره کښی دی .

په الوهیت سره د فرښتو او انبیاؤ نیول کفر دی، الله تعالی فرمایلی دی :

(مَا كَانَ لِبَشَرٍ اَنْ يُؤْتِيَهُ اللّٰهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُوْلَ لِلنَّاسِ كُوْنُوْا عِبَادًا لِّيْ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ وَلٰكِنْ كُوْنُوْا رَبّٰنِيّٖنَ بِمَا كُنْتُمْ تُعَلِّمُوْنَ الْكِتٰبَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُوْنَ، وَلَا يَاْمُرَكُمْ اَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلٰٓئِكَةَ وَالنَّبِيّٖنَ اَرْبَابًا

(c) ketabton.com: The Digital Library

اَيَاْمُرُكُمْ بِالْكُفْرِ بَعْدَ اِذْ اَنْتُمْ مُّسْلِمُوْنَ (١)

ترجمه: مناسب نه دی هیڅ بشر لره چی و دکړی الله پاک هغه ته کتاب او پوهه په دین او د پیغمبری او بیا و وایي خلقو ته چی تاسی زما بندګان (عبادت کونکی) شئ بې له الله څخه ، لیکن (داسی کس وائی) شئ تاسو الله والا خلق (عالمان عاملان) په سبب د دی چی ښودنه کوئ د الله د کتاب، او په سبب د دې چی تاسو زده کوئ کتاب، او امر نه کوی تاسو ته (پیغمبر) چی و نیسئ تاسو پرښتی او پیغمبران حقدار د بندګی، آیا حکم به کوی تاسو ته په کفر سره پس له هغی چی تاسی مسلمانان شوی یئ.

الله پاک په دی مبارکو آیتونو کښی دا خبره روښانه کړه ملائکی او انبیاء د بندګی او عبادت حقدار ګنړل کفر دی پس څوک چی پرښتی او پیغمبران په داسی توګه واسطې نیسي چی د مصیبتونو د لری کولو په وخت کښی ورته د رامد د شه آوازونه کوی ، په دې باندې کوی (مافوق الاسباب ترینه) د ګټو دلاسته راوړلو او ضرر د دفع کولو غوښتنه کوی، له دوینه دګناه د مغفرت، د زړه له پاره د هدایت، او د غه راز د مشکلاتو د حل او د روزی د پراخ والي په برخه کښی

---

(١) سُورةٔ آل عمران : ٧٩ ، ٨٠

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوال کوی نو د غه شخص د ټولو مسلمانانو په اتفاق سره کافر ګڼل کیږی. (۱)

علماء د رسول الله صلی الله علیه وسلم او امت ترمنځ یی یواځی د اسلام د تبلیغ په ساحه کښی واسطي دي.

که څوك د انبیاؤ نه روسته دینی عالمان د رسول اکرم صلی الله علیه وسلم او د دې د امت ترمنځ په دې شان د واسطو په توګه قبلوی چی عالمان دوی ته دین رسوی، په دین یې پوهه وی، ادب ورته ور ښای

(۱) کله چی پرښتو او انبیاؤ په حق کښی دا عقیده ساتل چی دوی د عبادت حقدار دی کفر بلل کیږی، نو بیا د صفو کسانو د کفر په برخه کښی څه سوال پیدا کیږی چی هغوی د دی نه په غیر په مخلوق کښی نور کسان او کاهنی بوتی او داسی نور شیان د الله تعالی سره د الله په صفاتو کښی شریك او د عبادت مستحق بولي - او چی کله پیغمبران د انبیاؤ نه پرته او ملائکې د الله د حکم او ورکړی شوی صلاحیت څخه سوا د خیر او شر رسولو په برخه کښی د ځان او بل له پاره اختیار نه لری او د الله په حضور کښی د خپلی بې وسی څرګندونه کوی او د عبادت نه یی سر غړونه د ځان لپاره جرم ګڼی نو بل به څوك وی چی هغه به د الله پاك په صفاتو کښی د الله سره برخه وال وی او یا به د اختیار خاوند وی. په قرآن کریم په دې اړه زښته زیات آیتونه وجود لري - (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

او متقتدي په صفت د هغوي د خبرو پيروي كيږي، نورا خبره يې د رسته او پرځاى ده ځكه د غه كسان د ديني علمو پوهان چې كله په يوه مسئله باندې را جمع شي او اتفاق وكړي، نو اجماع يې په قطعي او يقيني توګه حجت دى ځكه چې د دوى ټول په اجتماعي ډول سره په ضلالت باندې نه غونډيږي.

او كه چرته د دوى ترمنځ په كوم شي كښې اختلاف ولېدل شي نو حكم يې د الله تعالى په كتاب (قران مجيد) كښې او د رسول الله صلى الله عليه وسلم په احاديثو كښې لټول پكار دي چې هغي ته يې راجع كړي ځكه چې يو يې په يوا ځان په مطلق ډول سره معصوم نه دى بلكښې د رسول الله صلى الله عليه وسلم نه پرته نور په ټولو خلقو كښې د هر كس د كلام يعني خبرو يوه برخه يې د منلو وړ يې، منل كيږي او يوه برخه يې د منلو وړ نه وي، پريښودل كيږي.

د علماؤ د مقام په هكله رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي:

«العلماء ورثة الانبياء، فان الانبياء لم يورثوا دينارا ولا درهما وانما ورثوا العلم فمن اخذه فقد اخذ بحظ وافر» جزء من حديث رواه ابوداؤد والترمذي بسند صحيح.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: علماء د پیغمبرانو وارثان دی او شك نشته چې پیغمبرانو د ځانه روسته دینار او درهم په میراث سره نه دی پرینښودی بلکښې هغوی په یقیني ډول سره پرینښې دی نو چا چې د غه علم واخست او زده یې نو ډېره پوره برخه ترلاسه کړه. دا د هغه حدیث جزدی چې ابوداود او ترمذی په صحیح سند سره روایت کړی دی.

او څرنګه چې د مجازی پاچا د وزیرانو او مرستیالانو په شان چې پاچا او رعیت په منځ کښې د وساطت دنده لری، د الله او مخلوق ترمنځ هم د غه ډول واسطې په دی شان سره ثابته وی چې د غه واسطې الله تعالی ته د مخلوق اړتیاوی وړاندی کوی او الله د دغو واسطو په وساطت او سفارش سره بندګانو ته لارښوونه کوی او روزی ورکوی، پس په دی اساس مخلوق خپلې غوښتنې هغوی ته (واسطوته) وړاندی کوی، او هغوی په دې باره کښې بیا د الله تعالی څخه سوال کوی او مثال یې داسې دی لکه څنګه چې د پاچایانو په وړاندی واسطې قرار لری چې د غه واسطې په دی خاطر چې له نورو خلقو په نسبت د پاچایانو په نزد دَ اعتبار له پلوه ځانګړی مرتبې لری. نو د دی دَ اولس یعنی رعیت اړتیاوی هم پاچایانو ته په

(c) ketabton.com: The Digital Library

گوته کوی او هم یې د پوره کولو مطالبه او غوښتنه کوی، او عام خلق یعنې اولس ځینې مطالبې د غو واسطو (وزیرانو او مرستیالانو) ته وړاندې کوی، او دا له دې امله چې د پاچا نه مستقیماً نیغ په نیغه، سوال کول ورته یا بې ادبي معلومیږی، او یا دا چې په مستقیمه توګه د حاجت منولځوا د پاچا نه په غوښتنه کښې ورته واسطو ته په مراجعه کولو کښې یا ته فائده دی ځکه دغه واسطې (مشیران، وزیران او مرستیالان) د حاجت منو په پرتله سره د پاچا په نزد خاص او نژدې مقام لری.

پس هغه څوک چې په دغه ترتیب سره د واسطو په ثبوت باندې عقیده لری، نو هغه کافران مشرک دی، او واجب دی چې د توبې و یستلو غوښتنه ترې وشی که توبه یې وویستله ښه ده، او که توبه یې ونه ویستله نو قتل یعنې و دې وژلی شی.

او دا هغه کسان دی چې خالق یې د مخلوق سره تشبیه کړې دی او الله (ج) سره یې شریکان پیدا کړی دی؛ او په قرآن کریم کښې په دغو کسانو باندې رد کول په دومره زیاته اندازه سره لیدل کیږی چې په دغه فتوی کښې ځای کیدلی نه شی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخلکواو پاچاپانو ترمنځ واسطې درې ډوله دي.

د پاچاپانو او خلکو ترمنځ چې کومې واسطې قرار لري د هغې درې وجې دي:

لومړۍ وجه دا ده چې دغه واسطې پاچا ته د خلکو د حال احوال څخه کوم چې پاچا ته په هغې باندې علم نه وي خبرو دکوي، نو که څوک وايي چې الله (ج) د بندګانو په احوال باندې نه خبرېږي مګر هله خبر شي چې ځینې ملائکې او انبیاء او یا نور څوک ورته د بندګانو د حال څخه اطلاع ورکړي، نو دا سړی کافر دی. ځکه چې الله پاک په پټو یعنې په ورو او ډېر پټو خبرو باندې پوهیږي، او هغه څه چې په ځمکه او آسمان کښې پټ دي د الله پاک د علم څخه خارج نه دي (وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ) دا الله ښه آورېدونکی او ښه لیدونکی دی (الله) په مختلفو ژبو سره د بېلا بېلو حاجتونو د غوښتلو په برخه کښې ناری او فریاد و نه آوري، او د یو آواز اورېدل، دی د بل آواز د اورېدلو څخه نه منع کوي، دغه راز دی په کثرت د سوالونو سره غلطیږي نه، او د غوښتونکو په غوښتنه سره خفه کیږي نه.

دویمه وجه دا ده چې پاچا د معاونینو (مرستیالانو) د مرستې نه پرته، نه د ملت د چارو ته بیرکولې شي او نه د دښمنانو په مقابل کښې د دفاع کولې شي نو هغما

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته د معاونينو او مرستيالانو د نيولو ضرورت وي ځکه چې دی بې وسی او کمزوری دی او الله جل جلاله د ده د نا قصو صفتونو څخه پاک دی د چا کومک او مرستې ته احتياج نه لري؛ الله تعالیٰ فرمايلي دي؛

(قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمٰوٰتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِنْ شِرْكٍ وَمَا لَهُ مِنْهُمْ مِنْ ظَهِيرٍ -) (۱) ترجمه يوځل مخکېنی شوی دی وړدی کتل شي۔

د غه ډول الله تعالیٰ فرمايلي دي:

(وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَّلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِيٌّ مِنَ الذُّلِّ وَكَبِّرْهُ تَكْبِيرًا -) (۲)

ترجمه: ووايه ټوله ستاينه الله تعالیٰ لره ده هغه ذات لره ده چې نه يې ولد نيولی دی او نه ورسره څوک په پادشاهۍ کښې شريک شته دی، او نه ورلره څوک مددګار شته د بې وسۍ له وجې نه لکه چې رکتاب بيان وايي، او په لويي سره يا د کړه الله لره (هر وخت) په لويي کامله سره۔

---

(۱) سبا: ۲۲ - (۲) سورة بنی اسرائيل: ۱۱۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

رشاه صاحب په موضح القرآن کښې لیکي: په الله باندې بې وسې یعنې چرته راځئ نه چې مددګار ته یې ضرور پیښ شي، ژباړن

(ج)
د اسبابو په عالم کښې چې څه موجودات دی الله د هغو ټولو خالق، پالونکی او مالك دی او هیڅ چا ته احتیاج نه لري غني او بې پروا دی، او د الله تعالی نه ماسوا چې هرڅوك دی هغوی ټول الله پاك ته محتاج دی.

اما کوم چې پاچایان دی هغوی د خپلو مرستیالا نو معاونت ته احتیاج او اړتیا لري بلکښې حقیقت دا دی چې د دی په بادشاهئ کښې د هغوی سره برخه وال دي (والله (ج) یو دی د ده سره هیڅوك په سلطنت (واکمنی) کښې شریك نشته لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِيْكَ لَهٗ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ.

د ر بیمه وجه دا ده چې پاچا تر هغه وخت پورې چې د بل چا له پلوه تشویق نه شي د ده سره د ملت په حق کښې د فائدې، احسان او شفقت کولو قصد نه پیدا کیږي نو کله چې پاچا په دې ارتباط یا د خپلو ناصحینو (مشاورینو) له خوا چې د پاچا د محبوبیت خیال ورسره وی مخاطب شي او باور نه په دی مورد کښې په داسې توګه د یو چا له خوا مشوره ورکړل شي چې د پاچا سره هم امید پیدا شي، او هم ور سره خوف (ویره) پیدا شي، نو بیا د غه وخت

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پاچا په عزم او اراده کښې د ملت دارتیاؤ د رفع کولو په باب چمتو والی رامنځ ته شي، او دا یا له دې امله چې د ناصح او مشیر سپارښت د ده په زړه باندې اثر (اغیزه) کړې وي، او یا داچې د مشوره ورکوونکي د وینا تاثیر لاندې کومې چې تشویق او تخویف دواړه افاده کول راغلی دی.

اما الله تعالی د ټولو اشیاؤ رب او مالک دی، او موږ چې څومره په خپل اولاد باندې ترحم لرو، الله پاک د دینه هم زیات په خپلو بندګانو باندې مهربان دی! -

دغه ډول د ټولو اشیاؤ خلقت د الله پاک دارادې پورې اړه لري که الله پاک د کوم شیز د پیدا کیدو اراده کړې وي نو هغه په وجود کښې راځي او که الله تعالی یې اراده نه وي کړې نو د هغه وجود بیا امکان نه لري. -

او د ده (الله) چې کله د ځینو بندګانو له پاره د ګټو ترتیب د ځینو نورو کسانو پورې مربوط کړی وي نو بیا دغه کسان د هغوی سره مرسته پیل کړي، دعا کول ور ته شروع کړي او په دې برخه کښې ور له په سفارش بنا وکړي او دغسې د دې نور امثال هم داخله، پس دا الله تعالی هغه ذات دی چې د دغه ټولو شیانو خالق دی، او دا هغه ذات دی چې د احسان کوونکي د دعاګوی او سفارش والا په زړه کښې یې د دعا، سفارش او نیکۍ کولو اراده پیدا کړې ده. -

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ددی امکان هم نشته چې داسې څوك دي مجبور و وسي چې هغه دي الله (ج) لره د هغې اراده پر خلاف باندې مجبور کړي او يا دي هغه الله پاك ته په هغه شي باندې مجبور کړي چې الله پاك په هغې باندې (العياذ بالله) علم نه درلود ه، او داسي څوك هم نشته چې هغه الله پاك لره د اُميد او ويرې وركولو سبب وګرځي او هم دغه وجه ده چې رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي:

لا يقولنّ احدكم اللّهمّ اغفر لي ان شئت...الخ يعني ستا سو څخه يو کس دي داسې نه وايي چې: اې الله! که ستا خوښه وي نو بخښنه راته وکړه، اې الله! که ستا خوښه وي را باندې ورحيږه- بلکې په يقين سره دې سوال کوي ځکه چې الله پاك مختار دى څوك يې مجبوروي نشي.

شفاعت د الله پاك د اذن پوري اړه لري

سفارشيان به د الله تعالی په حضور کښې د هغه د اجازې نه پرته لکه چې الله (ج) فرمايي سفارش نه شي کولی (مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ اِلاَّ بِاِذْنِهِ -) (۱) څوك دي هغه کس چې سفارش به وکړي په نزد د ده مګر په اجازت د ده- او الله پاك فرمايلي دي:

---

(۱) سورة بقره: ۲۵۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

(قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ .... الآية (۱)

همدارنګه الله تعالیٰ فرمایلي دي: (وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ارْتَضَىٰ) (۲) شفاعت به نه کوي مګر د هغه چا له پاره چې الله پرې راضي شوی وي. پس دا خبره يې په ډاګه کړه چې هر هغه څوک چې په غير د الله (ج) څخه بللی شي، هغه نه واکمن دی او نه ورله د الله په واکمنۍ کښې برخه شته او نه دی د الله لپاره معاون دی او شفيع نشته چې سفارش يې د الله د اذن پرته کېده نه شي رسولی.

اما پاچايان داسې نه دي، ځکه د پاچايانو په حضور کښې سفارش کونکي کله د قدرت خاوندان وي، کله د پاچا سره په سلطنت يعنې واکمنۍ کښې شريکان وي او کله د پاچايانو سره په دولتي چارو کښې مرستيالان او کومکيان وي. نو د غه کسان او د دوی نه علاوه نور کسان پرته له دې چې د پاچا څخه اجازه واخلي د پاچا په وړاندې سفارش کوي او د پاچا له خوا يې سفارش منل کيږي او دا کله له دې امله چې پاچا ورته احتياج لري، او کله له دې وجې نه چې پاچا ترسينه وي او دغه حسن کوي، او کله يې ورله د هغه احسان او انعام په مقابل کښې د بدلې او مکافات په توګه قبولوي چې د دوی د پاچا سره کړي وي

(۱) سورة سبا: ۲۲-۲۳ (۲) سورة انبياء: ۲۸.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بناءً دی د خپلی نبی او خوی سفارش له دی وجی نه قبلوی
چی دی خپلی خوی او نبی ته احتیاج لری ځکه د خوی او نبی
مخالفت یی ارو مرو په ضرر تمامیږی، د غه راز دی د خپل
نوکر سفارش هم نه ردکوی، ځکه که ردکوی یی نو د هغه
داویره پیداکیږی چی پایه یی د امر ځمنه سرغړونه ونه
وکړی، او یا به د ده ته په زیان رسولو کښی کوښښ وکړی
د بندگانو ټول خپل منځی سفارشات په همدی
ترتیب سره صورت مومی، پس هیڅ یو کس د بل چا سفارش
نه قبلوی مگر له دی امله یی قبلوی چی پایی ترینه تمه
کیږی او یا یی ترینه ویره کیږی. او الله تعالی هیڅ چا ته
تمه نه لری، د هیڅ چا نه د یریږی نه، او هیڅ چا ته احتیاج
نه لری، بلکښی هغه غنی ذات دی، او فرمایلی یی دی:

(اَلَآ اِنَّ لِلّٰهِ مَنْ فِی السَّمٰوٰتِ وَمَنْ فِی الْاَرْضِ
وَمَا یَتَّبِعُ الَّذِیْنَ یَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ
شُرَكَآءَ اِنْ یَّتَّبِعُوْنَ اِلَّا الظَّنَّ وَاِنْ هُمْ اِلَّا
یَخْرُصُوْنَ - قَالُوا اتَّخَذَ اللّٰهُ وَلَدًا سُبْحٰنَهٗ
هُوَ الْغَنِیُّ لَهٗ مَا فِی السَّمٰوٰتِ وَمَا فِی الْاَرْضِ (۱)

ترجمه: خبردار یقیناً د الله تعالی په اختیار کښی دی
هغه څوک چی په اسمانو نو کښی دی، او هغه څوک چی په
ځمکه کښی دی. او تابعداری نه کوی هغه کسان چی په غیر

---

(۱) سورة یونس: ۶۶ - ۶۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الله نه شریکانولره بولي، او تابعداری نه کوی دوی مگر د گمان، او نه دی دوی مگر د روغژن، ا تکل کاروونه کوی ... وایی دوی نیولی دی الله تعالی ولد، نازولی، پاك دی الله تعالی، دی بې نیازه دی، خاص ده لره دی هغه څه چې په آسمانونو کښې دی او هغه څه چې په ځمکه کښې دی .

او مشرکانو چې کوم سفارشیان نیولی دی دوی د هم دغو مشرکانوله خوا سفارشیان کښېل کیږی، الله تعالی فرمایلي دي:

﴿ وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَٰؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ قُلْ أَتُنَبِّئُونَ اللَّهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴾ - (۱)

ترجمه: او بندگی کوی داخلق په غیر د الله نه د هغه چا چې نه ضرر رسولی شی دوی ته او نه نفع رسولی شی دوی ته، او وایي دوی چې داکسان سفارشیان زمونږ دی د الله تعالی په دربار کښې، ووایه نه آیا تاسو خبروکوئ الله تعالی ته د هغه څه چې نه دی پوهه په هغې باندی په آسمانونو کښې اونه په زمکه کښې (یعنی داسې شی هیڅ نشته)، پاك دی الله تعالی او بېرلوی دی له هغو اشیاؤ څخه چې دوی یې شریکوی د الله (ج) سره. او هم دا دنګه الله تعالی

---

(۱) سورة یونس : ۱۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمایلي دي:

(فَلَوْلَا نَصَرَهُمُ الَّذِيْنَ اتَّخَذُوْا مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ قُرْبَانًا اٰلِهَةً ط بَلْ ضَلُّوْا عَنْهُمْ وَذٰلِكَ اِفْكُهُمْ وَمَا كَانُوْا يَفْتَرُوْنَ -) (۱)

ترجمه: پس ولې مرسته و نه کړله دوی سره هغو چې نیولي وو دوی هغوی لره معبودان بې له الله نه د پاره د نژدې والي الله ته بلکبنی ورک شول (دعغا په وخت کښې) له دوی څخه او هم دا دی دروغ ددوی او هغه څه چې تړي يې دوی (پر الله) -

او د مشرکانو د عقائدو نه د خبر ورکولو په لړکې یې داسې فرمایلي دي:

(مَا نَعْبُدُهُمْ اِلَّا لِيُقَرِّبُوْنَآ اِلَى اللّٰهِ زُلْفٰى الآيه (۲)

ترجمه: (او وېل دوی): عبادت نه کوو مونږ ددوی مګر ددې له پاره چې نژدې کړي دوی مونږ الله تعالی ته په مرتبه د قرب کښې-

دغه راز الله تعالی فرمایلي دي:

(وَلَا يَاْمُرَكُمْ اَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلٰٓئِكَةَ وَالنَّبِيّٖنَ اَرْبَابًا -) الاية (۳)

او هم دا رنګه يې فرمايلي دي:

(قُلِ ادْعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُوْنِهٖ

---

(۱) سورة احقاف: ۲۸ (۲) سورة زمر: ۳ (۳) ال عمران: ۸۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

فَلَا یَمْلِکُوْنَ کَشْفَ الضُّرِّ عَنْکُمْ وَلَا تَحْوِیْلًا۔
اُولٰٓئِکَ الَّذِیْنَ یَدْعُوْنَ یَبْتَغُوْنَ اِلٰی رَبِّهِمُ
الْوَسِیْلَةَ اَیُّهُمْ اَقْرَبُ وَیَرْجُوْنَ رَحْمَتَهٗ
وَیَخَافُوْنَ عَذَابَهٗ اِنَّ عَذَابَ رَبِّکَ کَانَ
مَحْذُوْرًا۔ (۱)

مګر سفارش دا لره او دعا کونکی صرف هغه دول سفارش او دعا کولې شي دکوم په باره کښې چې ورته اجازه شوې وي، پس دی هغه دول شفاعت نه شي کولې دکوم څخه چې منع راغلې يي، لکه د مشرکانو په حق کښې سفارش کول او ورله بخښنه غوښتل شو، الله تعالی فرمایلي دي:

(مَاکَانَ لِلنَّبِیِّ وَالَّذِیْنَ اٰمَنُوْآ اَنْ یَّسْتَغْفِرُوْا
لِلْمُشْرِکِیْنَ وَلَوْ کَانُوْآ اُولِیْ قُرْبٰی مِنْ بَعْدِ مَا
تَبَیَّنَ لَهُمْ اَنَّهُمْ اَصْحٰبُ الْجَحِیْمِ، وَمَا کَانَ
اسْتِغْفَارُ اِبْرٰهِیْمَ لِاَبِیْهِ اِلَّا عَنْ مَّوْعِدَةٍ
وَّعَدَهَا اِیَّاهُ فَلَمَّا تَبَیَّنَ لَهٗ اَنَّهٗ عَدُوٌّ
لِّلّٰهِ تَبَرَّاَ مِنْهُ اِنَّ اِبْرٰهِیْمَ لَاَوَّاهٌ حَلِیْمٌ۔) (۲)

ترجمه: نه دي روا پيغمبر لره او نه مسلمانانو لره چې بخښنه وغواړي د مشرکانو له پاره اګر که وي دوی خاوندان د خپلوۍ پس له هغې نه چې ښکاره شو دوی ته چې دوی دوزخیان دي، او نه وه بخښنه غوښتل د ابراهیم د پلار

---

(۱) بنی اسرائیل: ۵۷ (۲) التوبة: ۱۱۳، ۱۱۴ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلار له مکر په سبب د وعدی وه چی کړی وه (پلار) هغه وعده د ده (ابراهیم) سره نو هر کله چی ښکاره شوه ابراهیم ته چی دی دښمن د الله دی نو بیزاره شو هغه نه بیشکه ابراهیم خامخا ډیر نرم زړی او صبرناک و. - او دغه ډول الله تعالیٰ د منافقانو په هکله فرمایلی دی:

(سَوَآءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ) (۱)

ترجمه: برابره خبره ده په حق د دوی کښی که ودغواړی ته بخښنه د دوی له پاره (وکه یی) و نه غواړی د دوی له پاره، هیڅکله به و نه بخښی الله دوی لره.

او په صحیح حدیث کښی ثابته شوی ده چی الله پاک خپل پیغمبر د مشرکانو او منافقانو په حق کښی د بخښنی غوښتلو څخه منع کړی دی، او د دی خبری څخه یی خبر ورکړی دی چی دی (الله) د دوی ته بخښنه نه کوی او فرمایلی یی دی:

(إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ) (۲)

ترجمه: یقینا الله پاک نه بخښی چی شرک او کړی شی د هغه سره، او بخښی هغه گناهونه چی کم دی د دینه هغه چالره چی اراده وفرمایی د مغفرت یی. د غه ډول ئی

---

(۱) منافقون: ۶ (۲) سورة النسآء: ۴۸ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمایلي دي:

(وَلَا تُصَلِّ عَلَىٰ أَحَدٍ مِّنْهُم مَّاتَ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَىٰ قَبْرِهِ إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَاتُوا وَهُمْ فَاسِقُونَ) (۱)

ترجمه: او هیڅ کله مه کوه مونځ (د جنازې) په هیڅ تن له دغو (منافقانو) چې مړشي، او مه دریږه په قبر د ده (د دعاء استغفار، یا تدفین د اهتمام له پاره) بیشکه دغه (منافقان) کافران شوي دي په الله تعالیٰ او په رسول دهغه، او مړه شوي دي ددې په داسې حال کښې چې دوی نافرمان وو. همدا رنګه الله تعالیٰ فرمایلي دي:

(ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً ۚ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ) (۲)

ترجمه: وبولئ تاسې خپل رب لره (هر وخت) په زارئ عذرا او په پټه سره بیشکه چې الله نه خوښوي تیریدونکي (له شرعي حدودو نه په دعا کښې). او په دعا کښې د شرعي حدو د څخه تجاوز دا دي چې بنده د الله پاک څخه د هغه کار کول غواړي چې الله پاک هغه کار نه کوي د مثال په توګه دی نبي نه دی او د الله پاک څخه د پیغمبرئ مقام غواړي، یا د مشرکانو له پاره د مغفرت سوال کوي او داسې نور شو او یا دا چې د الله پاک څخه د ګناه او د

(۱) سورة توبه: ۸۴ (۲) اعراف: ۵۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

معصیت سوال کوی لکه په کفر، فسق او نافرمانی کولو سره دالله (ج) نه د کومک غوښتنه کوی، پس سفارش کونکی هغه څوک دی چې الله پاک ورته د سفارش کولو اجازه کړی وی، او بیا دی هغه ته د دغوښتنه کولو شی په د غه غوښتنه (دعا) کښې ګناه نه وی، که چرته یو تن یی داسی څه وغواړی چې ورله مناسب نه وی نو بیا په هغې باندې تېنګار نه کوی لکه چې هغوی پنه هغې باندې د تېنګار کولو څخه لکه چې الله تعالی فرمایی معصوم دی:

(اِنَّ ابْنِیْ مِنْ اَهْلِیْ وَاِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَ اَنْتَ اَحْكَمُ الْحٰكِمِیْنَ.) (۱)

ترجمه: بیشکه ځما ځوی زما د اهل څخه دی، او بې شکه وعده ستا سو حقه ده، او ته د پر لوی حکم کونکی یی، بیا الله پاک و فرمایل:

(یٰنُوْحُ اِنَّهٗ لَیْسَ مِنْ اَهْلِكَ اِنَّهٗ عَمَلٌ غَیْرُ صَالِحٍ فَلَا تَسْئَلْنِ مَالَیْسَ لَكَ بِهٖ عِلْمٌ اِنِّیْ اَعِظُكَ اَنْ تَكُوْنَ مِنَ الْجٰهِلِیْنَ ـ قَالَ رَبِّ اِنِّیْ اَعُوْذُ بِكَ اَنْ اَسْئَلَكَ مَالَیْسَ لِیْ بِهٖ عِلْمٌ وَ اِلَّا تَغْفِرْلِیْ وَ تَرْحَمْنِیْ اَكُنْ مِنَ الْخٰسِرِیْنَ.) (۲)

ترجمه: ای نوحه! یقینا دی ستا د اهل څخه نه دی

---

(۱) سورة هود: ۴۵ (۲) هود: ۴۶، ۴۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه چې دی د داسې عمل والا دی چې نیت نه دی؛ پس
دُعَا مه غواړه زمانه د هغه چا په باره کښې چې نشته
دی تا لره د هغه (د ایمان) په باره کښې یقین بیشکه
زه پند درکوم تا ته چې (نه) شې ته له جاهلانو څخه
وویل ده: (نوح) ای ربه ځما! یقینا زه پناه غواړم پتا
سره له دی چې سوال وکړم له تا نه د هغه چا په باره
کښې چې نشته ما لره د هغه په ایمان باندې یقین
او که ته بخښنه و نه کړې ماته او رحم و نه کړې په
ما باندې نو شم به زه له زیان کارانو نه.

او هر سفارش کونکی، او د عا والا چې د الله پاک په
دربار کښې سوال او سفارش او دعا د الله تعالی د قضا
قدر او مشیت پوری اړه لری پس د الله هغه ذات دی
چې قبلونکی د سفارش دی او اجابت کونکی د دعا دی
او هغه ذات دی چې د سبب او مسبب دواړو خالق دی
او د ادعا د هغو اسبابو د جملی څخه ده چې د
الله تعالی له طرفه مقدر شوی دی.

پس کله چې حقیقت په دې ترتیب سره دی بیا نو
محض اسباب مؤثر کښل بې له دې چې مؤثر حقیقی
ته یې نسبت وشی، شرک فی التوحید کښل کیږی
او د سبب څخه په دی وجه کارنه اخستل چې په دې
برخه کښې یې سببیت تثبیت نه دی دا د عقل تنقیص

(c) ketabton.com: The Digital Library

او نیکړ تیا وجه ده او په کلي توګه د اسبابو څخه سترګې پټول چې هیڅ وجود نه لري داد شریعت بې اعتباره کول او ورباندې داغ لګول دي، بلکښې په بنده باندې دا لازم دي چې دې به متوکل علی الله اوسېږي او دده څخه به سوال او غوښتنه کوي او امید به ترینه ساتي او دا ځکه چې الله پاك د بنده د مشکل دحل له پاره د مخلوق دعا او ځني نور شیان چې خوښ دي وي اسباب مقرر کړي دي -

دادني په حق کښې د اعلیٰ له طرفه دُعا

غوښتل او دغه راز بالعکس دواړه مشروع طریقې دي

دعا غوښتل یوه مشروع او جائزه طریقه ده چې لوړې مرتبې خاوندیې د ټیټې درجې د خښتن له پاره کولې شي او د ټیټې درجې والا یې د لوړې درجې خاوند په برخه کښې کولی شي لکه چې د انبیاؤ علیهم السلام څخه به د شفاعت او دعا غوښتنه کیده او دغه راز مسلمانانو د استسقاء یعني د باران کیدلو په برخه کښې د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه د سفارښت او دعا غوښتنه کړې وه (۱) او همدا رنګه بیا د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه بعد عمر رضی الله عنه او نورو مسلمانانو په کړه سره د

---

(۱) دادا اعلیٰ له طرفه د ادني په حق کښې د دعا کولو مثالونه دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

استسقی په باره کښې د نبی علیه السلام تره عباس رضی الله عنه د دعاکولو له پاره غوره که او وړاندې یې کړه - د غه ډول خلک به د قیامت په ورځ د انبیاوو علیهم السلام څخه د شفاعت غوښتنه کوي چې محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم په دوئ کښې ډېر د و سفارش کوونکو سردار دی، او د یو شمېر خاصو سفارشونو ویاړ هم د همده په برخه دی، امّا د دې سره سره بیا هم په صحیحو کښې د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه دا خبره ثابته ده چې ده فرمایلي دی: (۱)

«اذا سمعتم المؤذن فقولوا مثل ما یقول ثم صلوا علیّ فانه من صلی علیّ مرة صلی الله علیه عشرا ثم سلوا الله لی الوسیلة فانها درجة فی الجنة لا تنبغی الا لعبد من عباد الله وأرجو ان اکون ذلك العبد فمن سأل الله لی الوسیلة حلت له شفاعتی یوم القیامة». (۲) یعنی کله چې تاسې د مؤذن څخه اذان آورئ نو تاسې ورسره همغه څه ووایئ چې همغه یې وایي (د اذان کلمات ورسره تکرار کړئ) او بیا ور وروسته پر ما باندې درود ووایی ځکه همغه

---

(۱) وسیله هغه لوړه درجه ده چې د ځښتن له پاره د دعا غوښتلو مثالونه ذکر کیږي - (ژباړن) -

(۲) دا یوازې مسلم روایت کړی دی -

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوک چې پر ما باندې یو وار درود ووايي الله پاک په هغه باندې لس کرته درود واچوي بیا ورپسې د الله تعالی څخه زما له پاره وسیله وغواړي حکه د غه وسیله په جنت کښې یوه درجه ده چه د الله تعالی د بندګانو څخه د یو بنده له پاره اختصاص شوې ده، او زه هیله کوم چې د غه بنده زه وو وسم پس څوک چې زما لپاره د الله پاک څخه وسیله وغواړي نو د قیامت په ورځ زما د شفاعت له پاره مستحق وګرځیده.

د غه راز عمر رضی الله عنه چې کله د عمرې کولو لپاره تللو او رسول الله صلی الله علیه وسلم ورته په څخه بنه ویله نو عمر رضی الله عنه ته یې وفرمایل: (یا اُخَيَّ لا تنسنی مِنْ دُعائِكَ) (۱) ای رورکه! ما په د عاکښې له یاده مه او باسه.

پس نبي علیه السلام د خپل امت څخه غوښتي دي چې د ده له پاره دعا وغواړي، لیکن د غه غوښتنه د دې څخه نه ده چې دی کښې د خپلوا متیانو څخه سوال کوي بلکښې دی دوی ته په دې باندې د اسې امرکوي لکه څرنګه چې دی ورته د نورو نیکوا عمالو په باره کښې په کوموچې ثواب حاصلیږي، امرکوي، د رسول الله صلی

---

(۱) د دې حدیث په سند کښې عاصم بن عبید الله دی او هغه ضعیف دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله علیه وسلم له پاره د خپلو امتیانو په ټولو اعمالوکښې
چې د دوی له خوا تر سره کیږی د دوی په شان اجرې
ځکه د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه ثابته ده چې
ده فرمایلی دی: مَنْ دَعَا اِلٰی هُدی .... الخ
یعنی چا چې د نیکۍ په لوری بلنه ورکړې نو ده لپاره
د هغو کسانو د ثواب په اندازه اجردۍ چې د ده تابعداری
وکړه بې له دې چې د دوی په اجر کښې څه کمروالی راشی
او څوک چې د ګمراهۍ په لوری بلنه ورکوی نو پر ده
باندې به د هغه چا د ګناه په اندازه ګناه پیټی کیږی
چې د ده پیروی کړې وی بې له دې چې د دوی د ګناهو
په بار کښې څه کمروالی راشی۔
پس په داسې حال کښې چې رسول الله صلی الله
علیه وسلم د هر نیک عمل په لوری خپل امت ته بلنه ورکړې
ده، نو د ده له پاره د دوی په ټولو هغو اعمالوکښې
چې په هغې کښې د ده تابعداری کړې وی، د دوی
په شان اجر دی۔
د غه ډول کله چې دوی په رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
باندې درود وائي، نو الله پاک په هر یو د هغوی
باندې لس ځلی درود وائي رحمت لیږی، او د رسول الله
صلی الله علیه وسلم له پاره د دوی د اجر په شان اجر حاصلیږی
او دا څرګنده خبره ده چې الله پاک د رسول الله صلی الله علیه وسلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

په حق کښې د دوی د دعا اجابت کوي او شک نشته چې الله تعالیٰ دد غه دعا په واسطه سره دوی ته ثواب یعنې بدله ورکوي، او کومه فائده چې رسول الله صلی الله علیه وسلم ته رسیږي هغه د دغه دعا په واسطه سره د الله تعالیٰ د لوري نعمت کرځي.

دُعادَاعِيْ او مَدْعوٌّ لهٔ دُواړو ته ګټه رسوي

د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه په صحیح حدیث کښې ثابته ده چې ده فرمایلي دي: داسې یو سړی نشته چې دی د خپل ورور له پاره په غیاب کښې دُعا کوي مګر دا چې الله پاک هغې له یوه فرښته مقرره وي چې هر واري دی د خپل ورور له پاره کومه دعا کوي نو دغه مقرره شوي فرښته وائي: آمین او ستا له پاره دې هم دومره وي.

په یوبل حدیث کښې راغلي دي: «اَسْرَعُ الدعاءِ دعوة غائبٌ لغائبٍ» (۱) یعنې ډیره زیاته د قبول و دعا په غیاب کښې د یو چا له پاره دعا کول دي.

پس د بل له پاره په دعا غوښتلو سره داعي (دعا کونکی) او مدعوٌّ لهٔ (د چا له پاره چې دعا غوښتل کیږي) دواړو

---

(۱) منذري، ذهبي، او څنو نورو حدیث پوهانو دغه حدیث ضعیف بللي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته کته رسیږی اگر چې دعاکونکي په دتبه کښې د هغه چا چې دعاورته کوي نه شي جوړولی خو بیا هم د هغو غونډونو په جوړولو کې پوره ګټه لري چې دعاکوي نو په همدې سره هم ده ته فائده حاصلیږی او هم پری هغه چا ته فائده رسیږی چې دعاورته کیږي ـ

پس چا چې بل ته دویل: زما له پاره دعاوکړه او په سره یې هیله ځان او دعاکونکي دواړو ته کته رسول مقصد وی نو دی او هغه مسلمان رور یې دواړه د نیکۍ او تقوی په برخه کښې د یو بل مرستیالان وګرځیدل ځکه ده هیله دعاکونکي رور د مطلوب په لورته وهڅاوه او د هغه څه ترسره کولو ته یې متوجه که چې د دواړو له پاره پکښې فائده او ګټه ده ـ

پس غوښتونکي په دعاسره د داسې فعل چې دواړو ته پکښې فائده وی د هغه چا په شان دی چې بل ته په نیکۍ او تقوی سره امر کوی چې بیا مامور ته د دغه عمل په انجامولو سره هم ثواب رسیږی او آمر ته هم د ګ د ثواب په اندازه ثواب حاصلیږی ځکه چې د دغه مامور دی نیک عمل ته لاربلله دی؛ او بالخصوص د هغو دعاګانو په برخه کښې لکه چې الله تعالیٰ فرمایلی دی «بنده مامور کړی شوی دی»: (وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ) (۱)

(۱) سورة محمد: ۱۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: او بخښنه اوغواړه د ګناه ځپلی او د پاره د مؤمنانو سړیو او مؤمناتو ښځو په دې کښی الله پاک په استغفار سره امر کړی دی او بیا یې فرمایلی دی:

وَلَوْ اَنَّهُمْ اِذْ ظَّلَمُوْٓا اَنْفُسَهُمْ جَآءُوْكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللّٰهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُوْلُ لَوَجَدُوا اللّٰهَ تَوَّابًا رَّحِيْمًا

(۱) - ترجمه: او که چیری دا ډله کوم وخت چی ظلم وکړی دوی په ځانونو خپلو داغلی وی تا ته پس بخښنه غوښتی وی دوی له الله څخه او بخښنه غوښتی وی پیغمبر د دوی له پاره نو خامخا به موندلې وو دوی الله تعالی لره ښه قبلونکی د توبې ډیر رحم والا.

په دې آیت کښی الله پاک دعا موخلقو د استغفار او د دوی په حق کښی یی د رسول الله صلی الله علیه وسلم د استغفار دواړو ذکر کړی دی، او په هغه بل آیت کښی رسول الله صلی الله علیه وسلم ته د دعا امر شوی دی چی دعا د مؤمنانو سړیو او مؤمناتو ښځو له پاره بخښنه او غواړه او ولی دا خبره دیاوونی وړ ده چی الله پاک مخلوق ته د دعا امر نه دی کړی چی دوی دی د مخلوق له پاره د دا سی شی سوال وکړی چی الله پاک مخلوق ته په هغی سره د سوال کولو امر نه وی کړی بلکښی الله پاک چی بنده ته د کوم شی امر کړی دی هغه فعل دی او که ترک دی تعمیلول یی د الله تعالی عبادت او طاعت دی

---

(۱) سورة النساء: ع ۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د فاعل په حق کښې د اصلاح، سعادت او د غه راز الله تعالی ته د نږدې کېدو وسیله او سبب دی.

پس کله چې دی د غه فعل ترسره کړي نو د الله پاک د لوی د لوی احسان او انعام (پېرزوینې) مستحق وګرځي او د ټولو نه ستر احسان چې الله پاک په بندګانو باندې دغې پېرزوینه کړې ده هغه د ایمان د قبلولو په برخه کښې ورته هدایت او توفیق ورکول دي چې د غه ایمان د قول او عمل څخه عبارت دی او د طاعتونو او نیکیو په کولو سره زیات والی مومي، نو هر کله چې بنده د خیر کار رښتیا عمل وکړي، نو په ایمان کښې یې زیادت راشي او دا هغه حقیقي انعام دی د کوم یادونه چې د الله تعالی په دې مبارک قول کښې شوې ده:-

(صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ -) (۱)

ترجمه: لاره د هغو کسانو چې تا انعام کړې دی په هغوی باندې. او دا رنګه د الله تعالی په دې قول کښې یادونه شوې ده:

(وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَٰئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ) - (۲)

ترجمه: او هر څوک چې د الله او د الله د رسول ومني نو دغه کسان به (په جنت کښې) د هغو کسانو سره وي چې

---

(۱) فاتحه: ۷ (۲) نساء: ۶۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

انعام کړی دی الله پرمخلوق باندی.

اما دا خبره چی د دنیا نعمتونه پرته له دین څخه نعمتونه دی او که نه دی، په دی کښی زمونږ د مسلك د علماوو او نورو علماوو دوه مشهور قوله دی چی تحقیق له مخی د دنیوی نعمتونه من وجه نعمتونه بلل کیږی اگرچی من وجه تامه نعمتونه نه شمیرل کیږی.

ولی دینی نعمتونه کوم چی حصول یی په کار دی دا هغه څه دی چی الله پاك یی په کولو سره امر کړی دی او د واجبو او مستحبو څخه عبارت دی، پس دا د خیر هغه امور دی چی طلب یی د مسلمانو په اتفاق سره ضروری خبره ده، او د اهل السنة والجماعة په نزد باندی اصلی او حقیقی نعمت دی، ځکه د دوی په نزد باندی الله هغه ذات دی چی بنده ته یی نعمت د نیك عمل په ترسره کولو سره حاصلیږی.

په دی ځای کښی مقصد دا دی چی الله پاك مخلوق ته لا د الله څخه د مخلوق په برخه کښی اصول د هغه څه په باره کښی د سوال کولو امر کړی دی چی په هغی کښی د مخلوق له پاره خیر او فائده وی چی هغه یا واجب دی یا مستحب دی ځکه چی الله تعالی مخلوق څخه د دینه پرته بل څه نه غواړی، پس بل چا ته په څنګه اختیار

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکړی چې له دغه څخه دی د دینه (واجبو او مستحبو نه) په غیر بل څه وغوښتل شی! بلکښی الله تعالی په بنده د ضرورت نه پغیر د بنده څخه د مال غوښتل هم حرام او ممنوع ګرځولی دی.

اوس په دی لړکښی د دعا غوښتونکی نیت ته کتل پکار دی چې نیت یی څنګه دی. که مقصد یی په دعا سره مامور بالدعاء (دعاکونکی) ته او یادځان او دعا کونکی دواړو له پاره فائده رسول وی، نو په دی سره د دعاغوښتونکی ته ثواب حاصلیږی، او که چیرته یواځی خپل مطلب حاصلول یی مقصد وی له دی چې مامور بالدعاء (دعاکونکی) ته یی ګټه ورسیږی، نو دا یواځی د ده د نفس تقاضا پوره کول دی او بس.

په دغه ډول سوال کولو سره الله پاک بیخی امر نه کوی، بلکښی د دغه راز سوال څخه یی نهی کړی ده ځکه چې دا د مخلوق په حق کښی داسی یو سوال دی چې د چا له پاره پکښی د مصلحت او ګټې د سوالولو قصد نه دی شوی، او حال دا چې الله پاک مونږ ته امر کوی چې ده ته راجع شو، بنده ګی یی وکړو او د بندګانو سره یی په نیکۍ او احسانات کولو سره مشغول او وسو.

په دغه ډول سوال کښی د دغو مقاصدو څخه د یو قصد هم نه دی شوی نه پکښی الله تعالی ته د راجع کیدو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دعا او صلوة قصد شوی دی او نه پکښی مخلوق سره احسان کول، لکه زکوٰة اداکول شو په نظرکښی نیول شوی دی.

اګرچی بنده د دغه ډول سوال په کولو سره ګناه کارېږی امابیا هم مامور به، او ما یؤذن له فیه، یعنی هغه شی چی بنده ته یی دکولو امرشوی دی، او هغه شی چی بنده ته پکښی صرف اجازه حاصله ده یو شان نه دی بلکښی دواړه په خپل منځ کښی یو د بل سره توفیر او فرق لری.

د مثال په توګه استرقاء، یاد دم اچولو غوښتنه شوه، ځکه دغه کار اګرچی جائز دی خو بیاهم رسول الله صلی الله علیه وسلم په یوحدیث کښی فرمایلی دی: آو یا زره کسان داسی دی چی بی له حساب څخه به جنت ته داخلیږی او داهغه څوک دی چی استرقاء یعنی د رقیی او دم طلب نه کوی، مقصد دادی چی، دوی د ضرورت په وخت کښی د رقیی د طلب څخه کوم چی صرف ما یؤذن له فیه دی او د رخصت په درجه کښی قرار لری د وسیلی په توګه استفاده نه کوی بلکښی د توکل څخه کوم چی اعلی اولوړه درجه مقام لری کار اخلی.

(شیخ الاسلام ابن تیمیه رح وایی: د دی مسئلی په هکله مابل ځای کښی په تفصیل سره بحث کړی دی او په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی ځای کښی مقصد دا دی چې هرڅوك د الله او د الله د مخلوق ترمنځ داسې واسطې ثابته وي لکه څرنګه چې د مجازي پاچاپانو او رعیت ترمنځ وجود لري، نوهغه د دغه عقیدې په لرلو سره د اسلام څخه خارجیږي او مشرك ګرځي، ځکه داد هغو مشرکانو عقائد و چاچې د بتانو عبادات او بندګي کوله او ویل به یې:

دا (بتان) دا نبیا وو او نیکانو بندګانو تصاویر او شکلونه دي او الله ته د تقرب حاصلولو له پاره زمونږ وسیلې دي!

همدارنګه دا هغه ډول شرك دی چې الله تعالیٰ د هغې په وجه په نصرانیانو باندې رد کړی دی او فرمایلي یې دي:

(اِتَّخَذُوٓا اَحۡبَارَهُمۡ وَرُهۡبَانَهُمۡ اَرۡبَابًا مِّنۡ دُوۡنِ اللّٰهِ وَالۡمَسِيۡحَ ابۡنَ مَرۡيَمَ وَمَاۤ اُمِرُوۡۤا اِلَّا لِيَعۡبُدُوۡۤا اِلٰهًا وَّاحِدًا لَاۤ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ سُبۡحٰنَهٗ عَمَّا يُشۡرِكُوۡنَ) (۱)

ترجمه: اختیار مند جوړ کړي دي، دوی ملا یان او پیران خپل دا حکامو (د حلالو او حرامو) په غیر د الله تعالیٰ نه، او مسیح ځوی د مریم او حکم نه و شوی دوی ته مګر دی ته چې بندګي دې وکړي دوی خاص د معبود کاریو، نشته دی لائق او حقدار د بندګۍ په غیر له ده نه، پاك دی الله تعالیٰ د هغې نه چې دوی یې ورسره شریك ګرځوي.

---

(۱) سورة التوبة: ۳۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه راز دالله تعالی څخه په مستقیمه توګه دسوال
کولو په برخه کښې الهی فرمان داسې راغلی دی:
(وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ ۖ أُجِيبُ
دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ ۖ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا
بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ ۝) (۱)

ترجمه: او هر کله چې پوښتنه وکړي له تا څخه بندګان زما له حال زما څخه نو بیشکه زه نژدې یم قبلوم دعاد دعا کونکي کوم وخت چې وغواړي له ما څخه پس و د منې حکمونه زما او ایمان دې راوړي پر ما یقین دې وکړي په قبول د دعا سره، بنا یې چې دوی په سمه لاره محکم پاتې شي.

همدا رنګه الله تعالی فرمایلي دي.
(فَإِذَا فَرَغْتَ فَانْصَبْ وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَبْ) - (۲)

ترجمه: پس کله چې فارغ شې (د تبلیغ یا لمانځه څخه) نو ځان ستړی کوه (په عبادت یا دعاء کښې) او خپل رب ته رغبت او زاري کوه.

همدا رنګه الله تعالی فرمایي: (وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ
فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلَّا إِيَّاهُ) (۳)

ترجمه: او کله چې تکلیف ورسیږي تاسو ته په دریاب کښې نو هیر شي ستاسو نه هغه څوک چې تاسو یې په حاجتونو کښې په غیر د الله تعالی نه را بولئ - او همدا رنګه الله پاک

(۱) بقره: ۱۸۶ (۲) الم نشرح: ۷-۸ (۳) الاسراء: ۶۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمايلي دي:

(اَمَّنْ يُّجِيْبُ الْمُضْطَرَّ اِذَا دَعَاهُ وَ يَكْشِفُ السُّوْءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْاَرْضِ)-(۱)

ترجمه: بلکښي هغه څوك (غوره دى) چي قبلوى سوال د عاجز (بيكس او نا قرار) كله چي و بولي د غه مضطر هغه الله او لرى كوى سختي او كرځوى الله تا سو لره خليفه كان په زمكه كښي.

د غه راز الله تعالى فرمايلي دي:

يَسْئَلُهُ مَنْ فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ) (۲)

ترجمه: سوال كوى د الله تعالى څخه هر هغه څوك چي په آسمانونو او ځمكه كښي دي هره ورځ الله په يو بل شان كښي دي.

په الله باندى توكل او يوازى د الله تعالى څخه ويره او اميد سا تل د توحيد څخه عبارت دى

شك نشته چي الله پاك د خپل مبارك كتاب په ذريعه سره هر د شرك جرړى قطع كړى دي او هر يى په د غه كتاب كښي د توحيد د د غه پړ ول پوره وضاحت او بيان كړي دى، او د ا په دى خاطر چي هيڅ يو كس د الله تعالى څخه پرته په بل

(۱) نمل: ۶۲ - (۲) رحمن: ۲۹ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

هیڅچا باندې توکل وکړي، نه ترینه امید وساتي او نه ترینه ویریږي، الله تعالیٰ په دې هکله داسې فرمایلي دي:

(فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَاخْشَوْنِ وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا) (۱)

ترجمه: پس مه ویرېږئ تاسو د خلقونه او ویرېږئ له ماڅخه او مه اخلئ څما په ایاتونو باندې بدله لږه (دنیا)

همداز ګه الله تعالیٰ فرمایلي دي:

(إِنَّمَا ذَٰلِكُمُ الشَّيْطَانُ يُخَوِّفُ أَوْلِيَاءَهُ). یعنې دغه جاسوس یقیناچې شیطان دی تاسې دخپلو ملګرو څخه ویره وي. (فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُونِ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ) (۲)

پس مه ویرېږئ له هغوی نه، او له مانه ویرېږئ که چېرې یئ تاسې مؤمنان. یا ځکه چې تاسو مؤمنان یئ.

همدارنګه الله تعالیٰ فرمایي:

(أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ يَخْشَوْنَ النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللَّهِ أَوْ أَشَدَّ خَشْيَةً) - (۳)

ترجمه: آیا نه دې کتلي تا رندې رسیدلې تا ته حال د هغو کسانوچې وو ویلې شو دوی ته: بند کړئ تاسو لاسونه خپل او قائموئ یعنې سم اداکوئ لمونځ او ورکوئ تاسې زکوة

(۱) مائده: ۴۴ - (۲) آل عمران: ۱۷۵ - (۳) النساء: ۷۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو کله چې فرض کړې شو په دوی باندې جنګ، په دې وخت کښې
یوه ډله له دوی نه ویریږي له د خلقونه په شان د ویرې
د دوی د الله نه، بلکښې ډیر زیات د ویرې له دوی نه۔

دغه رسول الله پاک فرمایلي دي۔

(اِنَّمَا يَعْمُرُ مَسٰجِدَ اللّٰهِ مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَاَقَامَ الصَّلٰوةَ وَاٰتَى الزَّكٰوةَ وَلَمْ يَخْشَ اِلَّا اللّٰهَ)۔ (۱)

ترجمه: بیشکه چې آبادوي مساجد یعنې جوماتونه د
الله تعالی هغه څوک چې ایمان یې راوړی دی په الله او
په ورځ آخرت او سموی یې اداء کړي دي لمونځ او ورکړې
یې دي زکوة او نه دي ویرې دلې مګر د الله نه یعنې
په غیر د الله څخه د بل چا نه نه دي ویریدلي۔

پس دا خبره څرګندوه شوه چې اطاعت په الله
او د الله د رسول دزاړه کیږي، او ډیره به یوازې د
یو الله څخه کیدای شي۔

همدا رنګه الله تعالی فرمایلي دي:

(وَلَوْ اَنَّهُمْ رَضُوْا مَآ اٰتٰهُمُ اللّٰهُ وَرَسُوْلُهٗ وَقَالُوْا حَسْبُنَا اللّٰهُ سَيُؤْتِيْنَا اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهٖ وَرَسُوْلُهٗ اِنَّآ اِلَى اللّٰهِ رٰغِبُوْنَ)۔ (۲)

ترجمه: او که دوی خوشحاله شوي وای په هغه څه

---

(۱) التوبة: ۱۸ (۲) التوبة: ۵۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې ورکړې ؤ د دې ته الله تعالیٰ او رسول د هغه، او دوی ویلي وای چې کافي (بس) دی مونږ لره الله تعالیٰ زر دی چې را به کړي مونږ ته الله تعالیٰ د فضل څخه نه او رسول د د غه الله (له بل غنیمته) .

او د الله تعالیٰ د دی قول نظیر د الله پاک د غه مبارك قول دی چې فرمایي :

(اَلَّذِیْنَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ اِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوْا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ اِیْمَانًا وَّ قَالُوْا حَسْبُنَا اللّٰهُ وَ نِعْمَ الْوَكِیْلُ .) (۱)

ترجمه: دا هغه کسان دي چې وویلي دوی ته خلقو (جاسوس) یقینا خلقو یعنی کافرانو را ټول کړي دي ستاسي د مقابلې له پاره ډیر لښکرونو و یریږئ له دوی نه پس د غه ویره لولاتیا ت کړ ایمان د دوی، او ددیل دوی: بس دی مونږ لره الله تعالیٰ او دی ښه کارساز دی.

رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه امت ته د توحید د غه قسم په کامله توګه ثابت او روښانه که او د شرك ټول اسباب یې په څخه امت کښې محوه او نابود کړل او دا له دې امله چې د غه ډول توحید زمونږ د دې قول تثبیتونکی دی چې وایو .

(لا اله الا الله) نشته دی لائق د بندګی او عبادت

(۱) آل عمران: ۱۷۳ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مگر یو الله دی یعنی د الله پاک نه په غیر بل څوک د عبادت او بندګۍ ور نه دی، ځکه (الله) هغه ذات دی چې زړونه ورته په کمال محبت، تعظیم، درنښت، احترام، امید او خوف سره تسکین له پاره پناه وروړی -

رسول الله صلی الله علیه وسلم په دی برخه کښې ښت زیات تاکید وکړ او حتی چې خپلو امتیانو ته یې وفرمایل: (لا تقولوا ماشاء الله وماشاء محمد) یعنی داسی مه وایئ که د الله خوښه وی او د محمد ؐ خوښه دی بلکښې داسی وو وایئ: ماشاء الله ثم شاء محمد) که د الله خوښه وی او بیا د محمد ؐ خوښه وی -

یو څل یو سړی رسول الله صلی الله علیه وسلم ته وویل: که د الله خوښه یی او ستا خوښه یی، رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل: (اجعلتنی لله ندا)، آیا زه دی الله شریک وګرځولم؟ داسی ووایه: (ماشاء الله وحده) که دیو الله خوښه وی - (۱)

---

(۱) په اوسنی وخت کښې د ډیرو زیاتو خلقو د خولو څخه په ناپوهۍ سره دغه ډول ناروا اقوال زیات راوځی او بیا خصوصاً په هغه وخت کښې چې تملق او غوړه مالی ورسره مل شی نو د اکثر خاوندانو او هغو کسانو ته چې ورته په مادی لحاظ سره اړتیا لری په خطاب کښې وایی: خدای او ته به دا کار کوی، په خدای او تا باندی دا کار شو، که د خدای او ستا خوښه وی، نو دا کار کیږی، په خدای (یا ق ص ۷۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه راز رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلی دی:

څوک چې لو په رقسم، کوی نو هغه دی په الله سره قسم یاد کړی او یا دا چې چُپ د دسی. همدارنګه یې فرمایلی دی: چاچې د الله پاک نه په غیر په بل څه باندی لو په وکړه نو هغه د شرک مرتکب وګرځیده یعنی د الله پاک سره یې شریک پیدا کړو -

د غه په ول رسول الله صلی الله علیه وَسَلم ابن عباس رضی الله عنه ته و فرمایل: کله چې سوال کوی نو د الله نه یې او کله چې د مرستی غوښتنه کوی نو د الله څخه مرسته غواړه او وچ شوی دی قلم، یعنی فارغ شوی دی د هغه څه د لیکنی څخه چې ځکینی دی راتلونکی دی، او ته ورسره ځان خبر ی (یعنی کوم شی چې تا ته د رسیږی هغه مقدر شوی دی)، که ټول خلق تا ته د نفع رسولو کوښښ وکړی تا ته به نشی رسولی مګر هغه شی چې الله پاک ستا د فائدی له پاره لیکلی وی، او که چیرته ټول خلق د دی خبری کوښښ وکړی چې تا ته نقصان او زیان درورسوی نو تا ته نقصان نه شی دررسولی مګر هغه شی چې الله پاک ستاد ضرر له پاره لیکلی وی -

---

(یاتی صلا) او تا باندی هم سپارلی دی، خدای او تا ته هم سپارلی دی. د دغه حدیث له مخی دغه ډول اقوال شرعاً ناروا دی ځان ساتنه ورنه ضروری ده - (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غه ډول رسول کریم صلی الله علیه وسلم فرمایلی دی:
زما د توصیف په برخه کښی د و مره افراط مه کوی
لکه څو مره چی نصرانیانو د عیسی بن مریم په برخه
کښی کړی ؤ، بیشکه زه بنده یم ما ته د الله بنده او
د هغه رسول و ووایئ. همدارنګه یی فرمایلی دی:
الله! ته زما قبر بُت و نه ګرځوی چی عبادت یی شروع شی
دغه ډول رسول الله فرمایلی دی: زما په قبر
باندی اختر (خوشالی او میله) مه جوړوئ، پرما باندی
درود اووایی، بیشکه ستاسی درود هر ځای کښی چی
یاستی ما ته را رسیږی.
همدغه ډول رسول الله صلی الله علیه وَسَلم دخپل
مرض په حالت کښی و فرمایل: په یهودو او نصاراؤ دی
د الله لعنت وی دوی دخپلو انبیاوو د قبرو نو څخه
مساجد جوړ کړی ؤ- ده خپل امت د هغه ډول افعالو
او مراسمو د اجراکولو څخه ویرولو کوم چی د یهودانو
او نصرانیانو له خوا په دی برخه کښی منځ ته راغلی ؤ.
اُمّ المؤمنین عائشه رضی الله عنها وایی:
که دا ویره نه وای چی خلق به بیا د رسول الله صلی
الله علیه وسلم د قبر نه مسجد جوړ کړی نو حتما به یی قبر
مکشوف یعنی ښکاره وای او کوم حائل یا پرده به یی
نه درلی، لیکن دا بد کار دی چی قبر یی ښکاره شی او مسجد

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر ینه جوړ شي⁽¹⁾ « شیخ وایي » دا یوو سیع باب دی چې زښت زیات دلائل پکښې وجود لري - ⁽٢⁾

(۱) لکه چې په فتح الباري کښې ذکر دی مراد په دې سره د کور څخه د باندې د فن کیدل دي -

(۲) ټول هغه احادیث چې معنایې مخکښې ذکر شوه د سنن په لحاظ سره جید او کره دي -

(په روستي حدیث کښې چې رسول الله صلی الله علیه وسلم په یهودو او نصاراؤ باندې لعنت ویلی دی سبب یې وساله دا په ګوته کړې دی چې دوی د خپلو انبیاؤ د قبرونو څخه مساجد جوړ کړي ؤ، او بیا رسول الله صلی الله علیه وسلم خپل صحابه او امتیان په دې برخه کښې د هغه دول افعالو نه د منعه ځنې ویرول کوم چې هغوی د خپل ځانه ایجاد کړي ؤ، بناءً اوس په دې باندې ځان پوه ول په کار دی چې د (اتَّخَذُوا قُبُورَ انبیائِهِمْ مَسَاجِدَ) چې معنایې دا ده، دوی د خپلو انبیاؤ د قبرو نو څخه مساجد جوړ کړي ؤ، څه مقصد کیدی شي ؟ -

شیخ محمد ناصرالدین البانی د دغه (اتخاذ) یا مسجد جوړولو په باره کښې په (تحذیر الساجد من اتخاذ القبور مساجد) نومی خپل تصنیف کښې مفصل او په زړه پوري بحث کړی دی او د موضوع په اړه یې یو زیات شمیر احادیث په مختلفو روایاتو او عباراتو سره رانقل کړي دي او بیا یې د غـــه

(c) ketabton.com: The Digital Library

(اتخاذ) د علماؤ او محدثینو د اقوالو په رڼا کښې په دری ډوله داسې معنا کړې دی:

۱ - په قبرونو باندې لمونځ کول یعنی په قبرونو باندې سجده ایښودل.

۲ - قبرونو ته سجده کول او په لمانځه او دعا کښې ورته مخامخ کیدل.

۳ - په قبرونو باندې جوماتونه (مسجدونه) جوړول او پکښې د لمانځه د اداء کولو قصد او اراده.

شیخ البانی داهم لیکلی دی چې امام شافعي (رح) ویلې دی چې حدیث د غو دریو واړو معناګانو ته شامل دی.

د دغه رسالې د ش باړونکي په نظر چې د دغه دریواړو معناګانو څخه هره یوه واضسټل شي په اوسني وخت کښې د هري یوي له پاره مصداق وجود لري ځکه داسې جوماتونه وجود لري چې په مقبرو کښې په قبرونو باندې د پاسه آباد شوي دی، او خلك پکښې لمونځ اداکوي.

د دغه راز ډیر جوماتونه دي چې په اديرو کښې او د نورو ځایونو کښې د قبرونو په منځ او د یا خوا و شا کښې جوړ شوي دي، او دغه ډول په ځنو مسجدونو کښې د بعضو پیرانو، اخوندانو او ملا امامانو مړي د ځنو خود غرضو اشخاصو له خوا د فن کیږي چې اکثره یې په لمانځه او دعا کښې د قبلې په لوري مخې ته واقع کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دارنګه په مقبرو، درګاه کانو او په اصطلاح زیاتو نو
کښی سجده او انحناء او د قبرو نو شکله ول او ځو کول د
قبر پرستو او زیارت پرستو له خوا یوه عادی مسئله ګرځیدلی
ده. په دی هکله د ډیر تفصیل له پاره د شیخ البانی
کتاب (تحذیر الساجد من اتخاذ القبور مساجد) ته مراجعه وشی
الله پاک دی مونږ ټولو مسلمانانو ته د سمی لاری
هدایت وکړی، او د هر ډول شرک او ناروا اعمالو څخه
مو دی په امان کښی وساتی).

(ژباړن)

هغه اسباب چی الله پیدا کړی دی انکارتری نشی کیدای

مؤمن سړی له دی چی په دی باندی علم لری چی الله
پاک د هر شی پالونکی او مالک دی، خو د دی سره سره
دی د هغو اسبابو څخه چی الله تعالی پیدا کړی دی انکار نه کوی
د مثال په توګه (الله ج) د نباتاتو د راټوکولو او زرغونو
ولوله پاره لکه چی فرمایی باران یی سبب ګرځولی دی -
(وَمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ مِنَ السَّمَآءِ مِنْ مَّآءٍ فَاَحْيَا بِهِ
الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيْهَا مِنْ كُلِّ دَآبَّةٍ) (۱)

(۱) بقره: ۱۶۴ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: او په هغه څه کښې چې را ورولی دی الله تعالیٰ د آسمان له طرفه له او بو څخه نو زر عونه کړیې ده په هغوا و بو سره څکه پس د دې والی د هغی نه او څپاره کړی یې دی په دی څکه کښې له هر قسمه زندګه سریعی خوځښت د- ستبکو څخه -

د غه راز لمر او سپوږمۍ د یې هغه شیان دي له پاره اسباب ګرځولی دی د کومو د جود چې د دغو دواړو یعنی لمر او سپوږمۍ پودی اړه لري -

د غه دول یې د عا او شفاعت په هغه څه کښې چې په دعا او سفارش سره حاصلیږي اسباب ګرځولی دی -

د مثال په توګه په دیې پاندی د مسلمانانو له خوا د جنازی د لمونځ اداکول شول، څکه د جنازی لمونځ د هغوا سبا بو د جملې څخه دی چې الله پاک د هغی په توسه سره پر مړي باندی رحم کوی او په دغه مړي باندی د جنازی د لمانځه اداکونکو ته ثواب ورکوی -

اما په اسبابو کښې دری ټکو ته متوجه کیدل په کار دی۔ یو داچې د مقصد د حصول له پاره په خاص ډول سره کوم څانګړي سبب په یام کښې ونه نیول شی بلکښې د دغه سبب په څنګ کښې د نورو اسبابو څخه هم استفاده کول ضروری دی او د دی سره سره د مطلوب د لاس ته راوړلو په لاره کښې څنې خنډونه هم شته چې د هغی لری کول هم ضروری

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي نو که چیرته اسباب بشپړه نه شي او خنډونه ان له منځه لاړ نشي مقصد نه حاصلیږي، او الله (ج) چې پاك او منزه دی هغه څه لره چې خوښه یې وي هغه پیدا او شته کاندی که څه هم د خلقو خوښه نه وي، او کوم شی چې د خلقو خوښه وي نو د هغې وجود هله ممکن ګرځي چې الله پاك یې د پیدا کیدو اراده وکړي.

دویم دا چې د یو شي په سببیت باندې عقیده ساتل بې له دې چې په سببیت باندې علم ولري، ممنوع امر دی، پس هغه څوك چې د یو داسې شي سببیت ثابته وي چې باور باندې علم نه لري او یا هغه د شریعت مخالف وي هغه په باطله لاره روان دی، لکه هغه شخص چې د نذر متعلق په دې ګمان اوسي چې نذر د مصیبتونو د مخنیوي او د نعمتونو د حصول په برخه کښې یو سبب دی، ځکه په صحیحینو کښې د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه ثابته ده چې رسول الله صلی الله علیه وسلم د نذر د منلو څخه منع کړې ده او فرمایلي یې دي: نذر منونکی د نذر په اداکولو سره کوم غوره عمل نه ترسره کوي بلکښې نذر صرف د بخیل د لاسه د مال د خروج او تلو یوه لاره ده.

دریم دا چې دیني اعمال کوم چې مشروع نه وي د اسبابو د جملې څخه نه حسابیږي، ځکه چې مبنی د عباداتو توقیفي ده، یعنې د شارع څخه د سمع او نقل پوري اړه لري پس انسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

له پاره دا جائزندی چې دی دالله پاک سره شریک مقرر کړي، او د الله تعالی څخه په غیر بل چاته را مدد شه وروا ني راویې بللي او عبادت یې ور له پیل کړي، اګرچې دی په دی ګمان او سي چې د غیر الله بلنه د ده له پاره د څنو مقاصد و د لاس ته راوړلو په بر خه کښې سبب جوړ ی دای شي. له همدی امله هغه طریقې چې د شریعت مخالفې او بدعت دی د الله تعالی د عبادت په برخه کښې و ربانډی د انسان له پاره عمل ترسره کول اګرچې دی پری د شریعت ګمان هم کوی، ممنوع او ناروا دی.

دا خبره هم په پام کښې نیول په کار دی چې کله کله د انسان سره د څنو مقاصد و په لاس ته را د ړلو کښې هغه وخت چې دی د الله تعالی سره شریک مقرر کاندی شیطان مرسته کوی، او کله کله د انسان څنې حاجتونه د کفر فسق، او عصیان په وجه سره حاصلیږی خو د ده له پاره د دغو اعمالو انجامول حرام او ناروا دی ځکه کوم فساد چې د دغه افعالو په ارتکاب سره منځ ته راځي هغه ډیر لوی دی په نسبت سره هغه مصلحت ته چې د دغو ناروا اعمالو په انجامولو سره منځ ته راځي.

او دا ځکه چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د بعثت مقصد د مصالح تحصیل او تکمیل او د مفاسد و تقلیل، او له منځه وړل دی پس الله پاک چې په کوم شي سره امر کړی دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو د هغې د فائدې او ګټې د سولو اړخ راجح او زیات
متصور دی او د کوم شي څخه چې یې منع کړې د ګه
نو په هغې کښې د فساد د منځ ته راتلو جانب راجح او زیات
متصور دی -

دا یو څو جملې دي چې زښت زیات بسط او تفصیل
لري، خو دا چې په دغو محدودو پاڼو کښې نه ځائیږي
نو په لنډو ول سره ور باندې رڼا واچول شوه

والله اعلم

وصلی الله تعالی علی خیر خلقه محمد وعلی آله واصحابه
اجمعین ط

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library